

**Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tieto- ja viestintätekni-
sten palvelujen järjestämisestä
annetun lain ja valtion virkamieslain 7 §:n muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtion yhteisten tieto- ja viestintätekni-
sten palvelujen järjestämisestä annettua lakia ja valtion virkamieslain 7 §:ää. Ehdotetuilla muutoksilla täsmen-
nettäisiin valtion yhteisten tieto- ja viestintätekni-
sten palvelujen tiedonhallinnan ohjausta ja yh-
teisten palvelujen rekisterinpitäjä- ja tiedonhallintavastuita. Tarkoituksena on tarkentaa valtio-
varainministeriön määrittelyvaltaa varautumisessa ja palvelutuotannon häiriötilanteissa sekä
selkiyttää palvelukeskuksen ja sen asiakkaiden tehtäviä, toimivaltaa ja velvoitteita yhteisten pal-
velujen tuottamisessa ja käytössä. Ehdotetuilla muutoksilla mahdollistettaisiin myös virkasuh-
teen käyttäminen palvelukeskuksen henkilöstön palvelussuhdelajina nykyisin käytössä olevan
työsopimussuhteen lisäksi sekä asetettaisiin Suomen kansalaisuusedellytys palvelukeskuksen
tieto- ja kyberturvallisuuden olennaisesti vaikuttaviin virkoihin. Muutoksilla varmistettaisiin
palvelukeskuksen tehokas päätöksenteko ja varautumiskyvyn kehittämisedellytykset. Muutos-
ten myötä yhteisten palvelujen tiedonhallinta ja henkilötietojen käsittelyyn liittyvät vastuut sel-
kiytyisivät ja palvelukeskuksen palvelussuhterakenne virka- ja työsuhteisten osalta tulisi tar-
koituksenmukaisemmaksi.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2025.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	3
3 Tavoitteet	8
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	8
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	8
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	9
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	9
4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan ja henkilöstöön	10
4.2.3 Vaikutukset yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan	11
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	12
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	12
6 Lausuntopalaute.....	13
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	13
7.1 Laki valtion yhteisten tieto- ja viestintätekni- palvelujen järjestämisestä.....	13
7.2 Valtion virkamieslaki.....	22
8 Lakia alemman asteinen sääntely	23
9 Voimaantulo	23
10 Toimeenpano ja seuranta	23
11 Suhde perustuslakiin ja säätämijärjestys	24
LAKIEHDOTUKSET	26
valtion yhteisten tieto- ja viestintätekni- palvelujen järjestämisestä annetun lain muuttamisesta.....	26
valtion virkamieslain 7 §:n muuttamisesta.....	29
RINNAKKAISTEKSTIT	31
valtion yhteisten tieto- ja viestintätekni- palvelujen järjestämisestä annetun lain muuttamisesta.....	31
valtion virkamieslain 7 §:n muuttamisesta.....	37

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Valtiovarainministeriössä on vuosina 2020-2022 selvitetty toimialariippumattomien valtion tieto- ja viestintäteknisten palvelujen, jäljempänä *Tori-palvelut*, ja valtion tieto- ja viestintäteknikkakeskus Valtorin, jäljempänä *palvelukeskus* tai *Valtori*, ohjaukseen liittyviä pitkän aikavälin suuntaviivoja, tarpeita palvelujen ja palvelukeskuksen ohjauksen kehittämiseksi sekä palvelukeskuksen sisäiselle organisoitumiselle muun muassa virkavastuun näkökulmasta. Nyt ehdotettavilla lakimuutoksilla on tarkoitus vastata näissä selvityksissä havaittuihin puutteisiin ja ongelma-kohtiin siltä osin, kuin tämä edellyttää lainsäädännön muuttamista.

Valtion yhteisten tieto- ja viestintäteknisten palvelujen järjestämisestä annettu laki (1226/2013) jäljempänä *Tori-laki*, tuli voimaan 1.1.2014. Lain tavoitteena on ollut koota palvelut tuotettavaksi palvelukeskusmallilla, jolla puolestaan on tavoiteltu kustannussäästöjä, yhteentoimivuutta ja laatua. Tori-lakia on muutettu useamman kerran, viimeksi vuonna 2020. Valtiovarainministeriö on havainnut muutostarpeita Tori-palvelujen ja palvelukeskuksen ohjaustehtäviä hoitaessaan. Myös Valtori on tunnistanut säädösmuutostarpeita, jotka ovat nousseet esille palvelutuotantotehtävissä.

1.2 Valmistelu

Hallituksen esityksen luonnos on valmisteltu valtiovarainministeriön 22.9.2023 asettamassa työryhmässä (VN/15936/2023), jossa on ollut edustus valtiovarainministeriöstä, sisäministeriöstä, oikeusministeriöstä, työ- ja elinkeinoministeriöstä, opetus- ja kulttuuriministeriöstä, liikenne- ja viestintäministeriöstä sekä Valtion tieto- ja viestintäteknikkakeskus Valtorista. Valtiovarainministeriö on lisäksi 3.10.2023 asettanut lainsäädäntötyöryhmälle erillisen palvelusuhteisiin liittyviä asioita valmistelleen alatyöryhmän (VN/24150/2023). Alatyöryhmässä on ollut edustus valtiovarainministeriöstä, Valtorista, Julkisan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry:stä, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry:stä sekä Ammattiliitto Pro ry:stä.

Hallituksen esityksen luonnos oli lausuntokierroksella xx.xx.xxxx – xx.xx.xxxx. Lausuntoa pyydettiin: [Täydennetään lausuntokierroksen jälkeen]

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat saatavilla julkisessa palvelussa osoitteessa <https://vm.fi/hankkeet/tunnuksella/VM056:00/2023>

2 Nykytila ja sen arviointi

Palveluiden ja palvelukeskuksen ohjaus ja tiedonhallintavastuut

Tori-lain tarkoituksena on tehostaa valtion tieto- ja viestintäteknisiä toimintoja, parantaa tieto- ja viestintäteknisten palvelujen laatua ja yhteentoimivuutta sekä parantaa tieto- ja viestintäteknisen palvelutuotannon kustannustehokkuutta ja ohjausta. Tori-lain tarkoituksena on selkiyttää valtion tieto- ja viestintäteknikan järjestämisen rakenteita kokoamalla hallinnollisesti yhteen valtion tieto- ja viestintäteknisiä toimintoja. Lisäksi lailla luodaan puitteet valtion yhteisten tieto- ja viestintäteknisten palvelujen yhtenäisen tuotannon ja käytön järjestämiselle.

Julkisen hallinnon tiedonhallinnan ohjaukseen ja tietojärjestelmien yhteentoimivuuden edistämiseen ja varmistamiseen sovelletaan Tori-lain 1 §:n 2 momentin mukaisesti julkisen hallinnon

tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) jäljempänä *tiedonhallintalaki*, säännöksiä, jollei Torilaissa ole toisin säädetty. Myös muu tiedonhallintaan liittyvä yleislainsäädäntö, kuten esimerkiksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki (621/1999), jäljempänä *julkisuuslaki*, ja arkistolaki (831/1999), ohjaa valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä koskevaa tietojen käsittelyä.

Tori-lain 2 §:ssä säädetään valtion yhteisistä tieto- ja viestintätekniisistä palveluista. Pykälän 3 momentin mukaan yhteisten palvelujen on oltava kustannustehokkaita, käyttötarkoituksensa yleisesti sovellettavia, suorituskykyisiä, toimintavarmoja, käyttäjäystävällisiä, esteettömiä ja saatavilla tasapuolisesti koko Suomen alueella. Yhteisten palvelujen on noudatettava valtion tietohallinnon kokonaisarkkitehtuuria ja yhteentoimivuuden kuvauksia ja määrittelyjä ja niiden on täytettävä tarpeen mukaiset tietoturvallisuutta ja varautumista koskevat vaatimukset. Palvelukeskuksen asiakkaat ovat tuoneet esiin esimerkiksi laadun toteutusvastuiden ja -keinojen tarkempaan kohdistamiseen liittyvää kehittämistarvetta, jotta yhteisten palvelujen laatua voitaisiin parantaa.

Valtion yhteisten palvelujen Tori-lain 3 §:n mukainen käyttövelvollisuus ja 10 §:n mukainen palvelukeskuksen asiakkuus koskevat laajasti valtion virastoja ja laitoksia. Palvelukeskuksella voi olla myös muita Tori-lain 10 §:ssä määriteltyjä asiakkaita. Yhteisten palvelujen käyttäjäkunta on varsin laaja, minkä vuoksi palveluiden tehokkaammalla järjestämisellä voidaan parantaa valtionhallinnon kustannustehokkuutta ja tuottavuutta. Palvelukeskus on osaltaan tuonut esiin epäselvyyksiä valtion yhteistä palvelutuotantoa koskevassa tehtävä- ja toimivaltuussääntelyssä. Myös yhteisten palvelujen käyttäjät ovat tuoneet esiin tarvetta entisestään parantaa palvelujen turvallisuutta ja yhteentoimivuutta sekä palvelujen että niiden tuotantotavan kustannustehokkuutta.

Lain 4 §:n mukaan valtiovarainministeriö ohjaa valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämistä ja palvelujen laatua sekä näiden palvelujen yhteentoimivuutta ja kokonaisarkkitehtuurin mukaisuutta. Lisäksi valtiovarainministeriö vastaa laissa tarkoitettujen yhteisten palvelujen palvelutuotannon yleishallinnollisesta, strategisesta sekä tieto- ja viestintätekniisen varautumisen, valmiuden ja turvallisuuden ohjauksesta. Tori-lain esitöissä (HE 150/2013 vp s. 32) on todettu, että yleishallinnollinen ohjaus tarkoittaisi ainakin sitä, että yhteistä palvelutuotantoa koskeva normiohjaus ja sen valmistelu kuuluisivat valtiovarainministeriön vastuulle. Strategisella ohjauksella tarkoitettaisiin esimerkiksi sitä, että valtiovarainministeriö asettaisi palvelutuotantoa koskevat pitkän aikavälin toimintalinjat ja yleiset palvelutuotantoa koskevat tulostavoitteet, jotka voisivat koskea esimerkiksi palvelutoiminnan kustannustehokkuutta ja laatua.

Tori-lain 15 §:n 1 momentin mukaisesti laissa tarkoitettujen palvelujen tuottajien on valmiussuunnitelmin ja normaaliolojen häiriötilanteissa tai poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluin sekä muilla toimenpiteillä huolehdittava siitä, että toiminta ja palvelujen tuotanto jatkuvat mahdollisimman häiriöttömästi normaaliolojen häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa. Palvelujen tuottajien on siis esimerkiksi sopimusjärjestelyissä huomioitava toiminnan jatkuvuuden vaatimukset siinä määrin, kuin se sopimusjärjestelyin on mahdollista.

Puolestaan 15 §:n 2 momentissa säädetään siitä, että ellei muussa laissa toisin säädetä, normaalioloissa ja niiden häiriötilanteissa noudatetaan Tori-laissa tarkoitettujen palvelujen tuotannon ja käytön ensisijaisuus-, kiireellisyys- ja muussa tärkeysjärjestyksessä valtiovarainministeriön ennalta määrittelemiä periaatteita. Valtioneuvosto päättää merkitykseltään laajakantoisista ja yhteiskunnallisesti merkittävistä periaatteista. Yhteisten palvelujen priorisoinnin periaatteiden määrittelyssä voidaan huomioida sekä palvelutuotannon että palvelujen käytön näkökulma.

Priorisoinnilla ei kuitenkaan pystytä vaikuttamaan palvelujen tuottajien resursseihin eli esimerkiksi palvelujen tuottajan henkilöstön palvelussuhteiden ehtoihin tai palvelutuotannon järjestämiseen ulkoisten palvelutuottajien avulla. Poikkeusoloissa on tarpeen varmistaa palvelutuotannon jatkuvuus myös siltä osin, kun se riippuu alihankkijana toimivan palveluntuottajan toiminnasta. Valtiovarainministeriön on ennen ensisijaisuus-, kiireellisyys-, ja tärkeysjärjittelyä koskevien periaatteiden vahvistamista kuultava asianomaisia palvelujen tuottajia, asiakkaita ja ministeriöitä. Kuulemisvelvoite on koettu yleisesti ottaen hyväksi periaatteiden määrittämisen ja vahvistamisen kannalta. Kuitenkin kiireellisissä häiriötilanteissa sen on koettu tarpeettomasti hidastavan korjaavien toimenpiteiden johtamista ja käynnistämistä, mikäli havaittu häiriö on luonteeltaan poikkeuksellinen, eikä ennalta määriteltyjä periaatteita ole annettu. Tällaisia tilanteita arvioidaan syntyvän tulevaisuudessa useammin, johtuen ICT-palvelujen kasvavasta merkityksestä yhteiskunnan toiminnoille.

Palvelukeskuksen toimitusjohtaja ja palvelukeskuksen eri palvelussuhdelajit

Tori-lain 8 §:n mukaan palvelukeskusta johtaa ja kehittää toimitusjohtaja. Toimitusjohtaja vastaa palvelukeskuksen toiminnan kehittämisestä, tuloksellisuudesta ja tulostavoitteiden saavuttamisesta. Palvelukeskuksella on toimitusjohtajan alaisuudessa toimiva johtoryhmä. Palvelukeskus on tuonut esiin epäselvyyttä, joka liittyy toimitusjohtajan toimivaltaan ratkaista tiettyjä palvelukeskukselle kuuluvia asioita, joita valtiovarainministeriö on Tori-lain 4 §:n mukaisessa yhteisten palvelujen ohjaustoiminnassaan määritellyt toimitusjohtajan ratkaistavaksi. Palvelukeskuksen toimitusjohtajan ratkaisuvallasta päättää palvelukeskukselle kuuluvista asioista ei toistaiseksi ole säädetty, toisin kuin useita muita virastoja koskevassa lainsäädännössä.

Tori-lain 9 §:n perusteella palvelukeskuksen toimitusjohtaja on ainoa virkasuhteessa työskentelevä virastossa. Muu henkilöstö on työsopimussuhteessa. Pykälässä on informatiivinen säännös rikosoikeudellisesta virkavastuusta. Toimitusjohtajan sijaiseen sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessaan toimitusjohtajan sijaisuutta. Palvelukeskuksen henkilöstön rikosoikeudellisesta virkavastuusta säädetään rikoslain (39/1889) 40 luvussa. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974). Tori-lain osalta rikosoikeudellinen virkavastuu on hieman suppeampi niiltä osin kuin tehtävissä ei käytetä julkista valtaa.

Palvelukeskuksen käytännön kokemukset työsopimussuhteesta henkilöstön palvelussuhdelajina ovat olleet pääasiassa hyviä. Työsopimussuhteen hyödyntäminen on mahdollistanut toimintaa tukevan henkilöstöpolitiikan luomisen. Palvelukeskus kilpailee samoista niukoista IT-toimialan osaajista kuin yksityisen sektorin toimijat, joten työsopimussuhteen mahdollistama, virkaan tai virkasuhteeseen nimittäminen joustavampi rekrytointiprosessi on ollut palvelukeskuksen toiminnan kannalta tärkeää. Edelleen työsopimussuhteen käyttäminen on mahdollistanut sisäisten urapolkujen sekä harjoitteluohjelmien kehittämisen tukemaan rekrytointia ja tuloksellista henkilöstöpolitiikkaa.

Hallituksen esityksessä HE 150/2013 vp (s. 20) työsopimussuhteen käyttöä ainoana palvelussuhteen lajina on perusteltu viraston toiminnan, henkilöstöhallinnon ja henkilöstön tasapuolisen kohtelun tarkoituksenmukaisella järjestämisellä. Työsopimussuhteen käyttämisen erityisenä syynä palvelukeskuksessa ovat olleet toiminnan tuloksellisen järjestämisen ja palvelutoiminnan johtamisen edellytykset. Lisäksi on katsottu, että kahden palvelussuhdelajin samanaikainen käyttö voisi lisätä hallintotyötä ja heikentää henkilöstön keskinäistä yhdenvertaisuutta. Palvelukeskuksen kokemusten mukaan henkilöstön keskinäinen yhdenvertaisuus on nykyisellä mallilla toteutunut hyvin.

Nykytilanne on kuitenkin palvelukeskuksen oman näkemyksen mukaan ohjannut toimintaa toimitusjohtajakeskeiseksi, mitä ei voida pitää toiminnan tehokkaan järjestämisen eikä riskienhallinnan kannalta tarkoituksenmukaisena. Päätöksenteon vastuuta on ikään kuin varmuuden vuoksi keskitetty toimitusjohtajalle epäselvän päätöksentekotoimivallan vuoksi ja virkavastuun toteutumisen varmistamiseksi. Näin on siitä huolimatta, että 9 §:ään on vuonna 2020 lisätty informatiivinen viittaus rikoslain virkavastuusäännöksiin. Nykytilanne heikentää mahdollisuuksia kehittää organisaatiota matalahierarkkisemmaksi ja tehokkaammaksi.

Tori-lain esitöissä (HE 150/2013 vp s. 41) on katsottu, että valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestäminen olisi kokonaisuutena tarkastellen julkinen hallintotehtävä. Palvelujen järjestämisen kokonaisvastuun on katsottu kuuluvan valtiovarainministeriölle ja valtiovarainministeriön on katsottu käyttävän palvelujen järjestämiseen kuuluvaa julkista valtaa. Palvelukeskuksen palvelutuotantotehtäviin ei ole katsottu kuuluvan julkisen vallan käyttöä.

Tori-lain muutosta koskevassa hallituksen esityksessä (HE 84/2019 vp s.7) on kuitenkin arvioitu, että palvelukeskuksen toiminnassa ja myös valtion yhteisten perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalvelujen tuottamisessa on tehtäviä, joihin sisältyy julkisen vallan käyttöä. Näin ollen asianmukaisen virkavastuun toteutumisen varmistamiseksi on pidetty perusteltuna lisätä informatiivinen viittaus rikoslain 40 luvun säännöksiin rikosoikeudellisesta virkavastuusta. Perustuslain (731/1999) 124 §:ssä tarkoitettua merkittävää julkisen vallan käyttöä tehtäviin ei kuitenkaan ole katsottu kuuluvan, minkä vuoksi palvelukeskuksen tehtäviä voidaan hoitaa myös muussa, kuin virkasuhteessa. Informatiivisesta viittauksesta rikoslakiin huolimatta palvelukeskuksen käytännön kokemuksena on, ettei virkavastuun toteutuminen työsopimussuhteisen käytössä julkista valtaa ole aina ollut täysin selvää, minkä vuoksi päätöksentekoa on tarpeettomasti keskitetty virkasuhteessa toimivalle toimitusjohtajalle. Palvelukeskus on myös tuonut esiin, että sen tiettyihin henkilöstöryhmiin kuuluvien, erityisesti johtohenkilöiden tehtäviin kuuluu paljon julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä. Virkasuhdetta on yleisesti ottaen pidetty perusteltuna sellaisissa toimenkuvissa, joihin kuuluu laajalti julkisen vallan käyttöä merkitseviä tehtäviä.

Palvelukeskuksella on varautumiskykyyn vaikuttavia turvallisuuden- ja jatkuvuudenhallinnan sekä häiriötilanteiden korjaamisen kannalta keskeisiä tehtäviä. Tavanomaisesti valtionhallinnossa tämän tyyppisiä tehtäviä hoidetaan virkasuhteessa. Lisäksi useiden virastojen osalta vastaavien tehtävien hoitamiseen on valtion virkamieslain (750/1994) 7 §:ssä säädetty edellytys siitä, että virkaan voidaan nimittää vain Suomen kansalainen. Palvelukeskuksella tällaisia poikkeustilanteisiin, kuten palvelutuotannon häiriötilanteisiin varautumiseen liittyviä tehtäviä on kuitenkin toistaiseksi hoidettu työsopimussuhteessa ja ilman kansalaisuusedellytystä. Erot eri palvelussuhteiden välillä eivät ole suuria, mutta virkasuhteeseen liittyvää työnantajan hieman laajempaa määräystoimivaltaa on yleensä voitu pitää perusteltuna poikkeustilanteisiin, kuten palvelutuotannon häiriötilanteisiin varautumisen ja jatkuvuuden hallinnan kannalta.

Palvelukeskuksen henkilöstön palvelussuhteiden muodolla on siis vaikutusta myös tehtävien organisointiin poikkeustilanteissa, erityisesti toiminnan jatkuvuuden hallinnan ja varautumisen näkökulmasta. Tämä johtuu siitä, että joihinkin palvelukeskuksen tehtäviin sisältyy valmius- ja varautumistehtäviä sekä valtion tieto- ja kyberturvallisuuteen olennaisesti vaikuttavia tehtäviä. Nykyisen Tori-lain 9 §:n mukainen malli ei mahdollista tällaistenkaan tehtävien hoitamista virkasuhteessa. Samanlaisia tehtäviä hoitava henkilöstö on verokkivirastoissa, kuten verohallinnossa, Digi- ja väestötietovirastossa ja Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus Palkeissa, virkasuhteessa. Valtorin pääasiallisessa palvelussuhteen lajissa tällaisten tehtävien osalta on siis eroa suhteessa muihin vastaaviin virastoihin.

Palvelukeskus rekisterinpitäjänä ja henkilötietojen käsittelijänä

Luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus), jäljempänä *tietosuoja-asetus* sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/680 luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja neuvoston puitepäätöksen 2008/977/YOS kumoamisesta, jäljempänä *rikosasioiden tietosuojadirektiivi* asettavat reunaehdot ja ohjaavat henkilötietojen käsittelyä Euroopan unionissa ja talousalueella. Kansallisesti tietosuoja-asetusta täydentää tietosuojalaki (1050/2018). Rikosasioiden tietosuojadirektiivi on kansallisesti pantu täytäntöön lailla henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä, jäljempänä *rikosasioiden tietosuojalaki*. Edellä mainitun EU-sääntelyn kansallisen liikkumavaran puitteissa on lisäksi annettu myös henkilötietojen käsittelyä koskevaa kansallista erityislainsäädäntöä.

Tietosuojasääntelystä seuraa henkilötietoja käsittelevälle rekisterinpitäjälle lukuisia vastuita ja velvollisuuksia. Organisaatio voi toimia myös henkilötietojen käsittelijänä toisen rekisterinpitäjän lukuun tai yhteisrekisterinpitäjänä toisen rekisterinpitäjän kanssa.

Vuoden 2014 alussa voimaan tullessa Tori-laissa ei ole säännöksiä rekisterinpitäjyyteen liittyen. Vallinnut oikeudentila on johtanut tulkintakysymyksiin siitä, mikä taho toimii tietosuoja-asetuksen mukaisena rekisterinpitäjänä eri käsittelytoimien osalta. Palvelukeskuksen eri asiakkaiden välillä on ollut joitakin tulkintaeroja sen osalta, toimiiko yhteisissä palveluissa käsiteltävien henkilötietojen rekisterinpitäjänä palvelukeskus vai asiakas. Tämä epäselvyys on osaltaan heikentänyt palvelukeskuksen ja sen asiakkaiden mahdollisuuksia noudattaa niille tietosuoja-asetuksessa säädettyjä velvollisuuksia ja siten heikentänyt myös niiden mahdollisuuksia rekisteröityjen oikeuksien toteuttamiseen. Valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen käytölle on tunnusomaista, että palvelukeskuksen asiakkaat tallentavat lakisääteisiä tehtäviään hoitaessaan valtaosan yhteisissä palveluissa käsiteltävistä henkilötiedoista. Tällaisia henkilötietoja sisältyy esimerkiksi työasemalla käsiteltäviin tiedostoihin, sähköpostiviestin tai sisältö- tai identiteettihallintajärjestelmässä oleviin henkilötietoihin. Tällaisten tietojen osalta vakiintunut tulkinta on ollut se, että palvelukeskuksen asiakkaat ovat rekisterinpitäjiä ja palvelukeskus toimii sopimusperusteisena henkilötietojen käsittelijänä.

Tietojärjestelmät tarvitsevat tietyn määrän toiminnallista perustietoa ja diagnostiikkatietoa, jotta ne ylipäätään toimivat ja jotta käyttäjät voivat niitä käyttää. Tällaisia tietoja voivat olla esimerkiksi IP-osoitteet, kirjautumistiedot, lokitiedot järjestelmän käytöstä tai sähköpostin välitystiedot. Näihin tietoihin sisältyy myös palveluja käyttävien, pääasiassa asiakkaiden henkilöstöön kuuluvien henkilötietoja, joita palvelukeskus käsittelee osana palvelujen tuottamistehtävänsä. Tietosuoja-asetuksen mukaisten rekisterinpitäjä-yhteisrekisterinpitäjä-henkilötietojen käsittelijä -roolien määrittely on osoittautunut hankalaksi palvelujen teknisen toiminnan varmistamiseksi käsiteltävien toiminnallisten perustietojen, kuten metatietojen ja diagnostiikkatietojen kohdalla. Palvelukeskuksen roolina on pääsääntöisesti ollut näiden tietojen osalta toimia henkilötietojen käsittelijänä asiakkaansa lukuun. Palvelukeskus ja osa sen asiakkaista ovat kuitenkin katsoneet palvelukeskukselle tosiasiallisesti kuuluvan tässä yhteydessä sellaisia vastuita, joiden tulisi kuulua rekisterinpitäjälle tai yhteisrekisterinpitäjälle. Palvelukeskus on nostanut esiin, että sen näkemyksen mukaan viranomaistoiminnassa tällaisista vastuista ja oikeuksista henkilötietojen käsittelyyn tulisi säätää laissa. Myös palvelukeskuksen asiakkaat ovat tuoneet esiin epäselvyyttä yhteisten palvelujen rekisterinpitovastuiden jakautumisen osalta. Vakiintunut ja perustuslain 2 §:n 3 momenttiin ja 10 §:n 1 momenttiin perustuva sääntelytapa on viranomaistoiminnan rekisterinpitäjävastuista säätäminen täsmällisesti, mikäli rekisterinpitäjä muutoin voi jäädä epäselväksi.

3 Tavoitteet

Lainsäädäntömuutosten tavoitteena on täsmentää valtion yhteisten tieto- ja viestintäteknisten palvelujen tiedonhallinnan ohjausta ja rekisterinpitovastuita. Tavoitteena on myös vahvistaa palvelukeskuksen päätöksenteon tehostamisen edellytyksiä ja nykyistä paremmin mahdollistaa palvelukeskuksen poikkeus- ja häiriötilanteisiin varautumista mahdollistamalla palvelukeskukselle tarkoituksenmukaisempi eri palvelussuhteiden käyttö. Tavoitteena on selventää palvelukeskuksen ja sen asiakkaiden vastuita ja velvollisuuksia, sekä toimivaltuusperusteita yhteisten palvelujen tuottamisessa ja käytössä. Eri toimijoiden roolien selkeyttämistä koskevien lainsäädäntömuutosten tarkoituksena on entisestään parantaa valtion yhteisten tieto- ja viestintäteknisten palvelujen laatua, turvallisuutta, kustannustehokkuutta ja yhteentoimivuutta.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Palvelukeskuksen vakiintunut tehtävä yhteisten palvelujen tietoturva-, valvonta-, ja lokienhallinnan palvelujen tuottamisessa siirrettäisiin valtion yhteisten tieto- ja viestintäteknisten palvelujen järjestämisestä annetun valtioneuvoston asetuksen, jäljempänä Tori-asetus, 5 §:n 1 momentin 5 kohdasta lakiin. Valtion yhteisten tieto- ja viestintäteknisten palvelujen tuottamisessa ja niiden käytössä käsiteltävien henkilötietojen suojan ja rekisteröityjen oikeuksien parantamiseksi ehdotetaan sääntelyä, jolla selvennettäisiin rekisterinpitovastuita palvelukeskuksen ja sen asiakkaiden välillä. Rekisterinpitäjä olisi se organisaatio, joka lakisääteisten tehtäviensä hoitamisen yhteydessä käsittelee henkilötietoja valtion yhteisissä tieto- ja viestintäteknisissä palveluissa. Lisäksi säädettäisiin palvelukeskuksen ja kunkin sen asiakkaan välisestä yhteisrekisterinpidosta valtion yhteisten palvelujen teknisen toiminnan varmistamiseksi käsiteltävien välttämättömien henkilötietojen osalta. Palvelukeskus voisi yhä toimia myös henkilötietojen käsitelijänä asiakkaansa lukuun yhteisiä palveluja tarjotessaan. Palvelukeskus voisi edelleen toimia myös rekisterinpitäjänä silloin, jos sen muuhun kuin Tori-lakiin sisältyvät tehtävät sitä edellyttävät. Ehdotus vastaisi eri toimijoiden tosiasiallisia tietosuojaoikeudellisia rooleja. Tämä selkeyttäisi nykytilaa, jossa esiin on noussut tilanteita, joissa ei ole selvää, mikä taho toimii rekisterinpitäjänä.

Palvelukeskuksen ja muiden Tori-lain mukaisten palvelujen tuottajien vastuita yhteisten palvelujen käyttöönoton hyväksymisessä ja käyttäjien toimialasidonnaisten palvelujen yhteiseen palvelutuotantoon liittämisen hyväksymisessä vahvistettaisiin kirjaamalla ne lakiin. Palvelukeskus tai muu Tori-lain mukainen palveluntuottaja voisi hyväksyä vastuullaan olevan palvelutuotannon osalta valtion yhteiset tieto- ja viestintätekniset palvelut käyttöönotettaviksi. Ne voisivat hyväksyä myös käyttäjien toimialasidonnaisten palvelujen liittämisen yhteiseen palveluympäristöön. Lisäksi säädettäisiin edellytyksistä, joiden perusteella käyttöönottojen ja liittämisten hyväksymisiä voidaan tehdä, sekä menettelyistä niissä tilanteissa, joissa palvelukeskus tai palvelujen tuottaja ei pysty varmistamaan edellytysten täyttymisestä. Tällaisissa tilanteissa asiat ratkaisisi valtiovarainministeriö.

Palvelukeskuksen toimitusjohtajan toimivaltaa ratkaista palvelukeskuksen asiat tai määrätä niitä työjärjestyksellä muiden palvelukeskuksen henkilöstöön kuuluvien ratkaistavaksi tarkennettaisiin palvelukeskuksen asioiden ratkaisuvallan kattavuuden varmistamiseksi. Palvelukeskuksen henkilöstön osalta mahdollistettaisiin tarkoituksenmukaisuusharkintaan perustuva virkasuhteen

käyttö palvelussuhteen lajina. Palvelukeskuksen henkilöstö on tähän asti ollut toimitusjohtajaa lukuun ottamatta työsopimussuhteessa. Palvelukeskukselle kuuluu kuitenkin joitakin johtamisen ja varautumisen kannalta keskeisiä tehtäviä, joiden hoitaminen virkasuhteessa olisi perustellumpaa. Palvelukeskus on kokenut myös työsopimussuhteen käytön tarkoituksenmukaisena ja tuloksellisen henkilöstöpolitiikan laatimisen mahdollistavana, minkä vuoksi sitä voitaisiin jatkossakin käyttää pääasiallisena palvelussuhteen lajina. Jatkossa palvelukeskus voisi kuitenkin nykyistä paremmin arvioida eri palvelussuhdelajien tarkoituksenmukaisuutta tehtävänkuvan arvioinnin perusteella. Samalla palvelukeskuksen tieto- ja kyberturvallisuuden olennaisesti vaikuttaviin tehtäviin asetettaisiin vaatimus kyseiseen virkaan nimitettävän Suomen kansalaisuudesta. Tämä vahvistaa yhteisten palvelujen tietoturvaa ja vastaa paremmin muiden valtion virastojen vastaavissa tehtävissä toimimisen edellytyksistä säädettyä.

Palvelukeskuksen asiakkaiden yleistä huolellisuusvelvoitetta palvelujen käytössä tarkennettaisiin. Palvelukeskuksen osin jo nykysääntelyn puitteissa hoitamat tehtävät yhteisten palvelujen integraatiopalvelujen tuottajana vahvistettaisiin laissa. Integraatiopalvelujen tuottajasta ja sen tehtävistä säätämällä tavoitellaan Tori-palvelujen aiempaa parempaa yhteensovittamista toimialasidonnaisiin ja turvallisuusverkon palveluihin sekä palvelujen yhdistämisen ja laatuvaatimusten täyttymisen varmistumisesta asiakkaille seuraavia hyötyjä. Tehtävästä säätämisen tarkoituksena on myös vakiinnuttaa palvelukeskukselle kuuluvaa integraatiopalvelujen tuottamis-tehtävää ja turvata sen riittävä itsenäisyys ja riippumattomuus yhteisten palvelujen tuottamis-tehtävästä. Tämä parantaisi palvelukeskuksen mahdollisuuksia vastata asiakkaidensa odotuksiin sujuvista, yhteentoimivista, kustannustehokkaista ja turvallisista palveluista.

Normaalioloja ja niiden häiriötilanteita koskevien palvelujen tuotannon ja käytön ensisijaisuus-, kiireellisyys-, ja muuta tärkeysmäärittelyä koskien ehdotetaan säädettäväksi mahdollisuudesta näitä koskevien periaatteiden vahvistamiseen ilman palvelujen tuottajien, asiakkaiden ja ministeriöiden kuulemista, silloin kun kyse on kiireellisistä ja vakavista tilanteista. Tämä parantaisi mahdollisuuksia reagoida nopeasti yllättäviin ja odottamattomiin häiriötilanteisiin, joita koskevia periaatteita ei ole etukäteisesti annettu. Kuuleminen olisi kuitenkin jatkossakin pääsääntö ja se voitaisiin jättää toteuttamatta vain poikkeuksellisissa tilanteissa. Valtioneuvosto päättäisi jatkossakin merkitykseltään laajakantoisista ja yhteiskunnallisesti merkittävistä periaatteista.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Palvelukeskuksen tehtävien ja toimivaltuuksien selkiyttämiseen liittyvillä lainsäädäntömuutoksilla ei arvioida olevan merkittäviä kustannusvaikutuksia, sillä palvelukeskus on pääosin hoitanut kyseisiä tehtäviä jo osana palvelujentuottamistehtäviään. Palvelukeskus on kiinnittänyt huomiota siihen, että käyttäjien tieto- ja viestintätekniisten palvelujen vaatimustenmukaisuudesta varmistuminen ennen niiden yhteiseen palvelutuotantoympäristöön liittämisen hyväksymistä voi tarkoittaa lisätyötä palvelukeskukselle. Liitettäviä käyttäjien toimialasidonnaisia järjestelmiä on palvelukeskuksen arvion mukaan tuhansia, joten niiden vaatimuksista varmistuminen voi potentiaalisesti merkitä suurta työmäärää. Palvelukeskus on kuitenkin jo nykysääntelyn puitteissa ennen palvelujen liittämisen hyväksymistä varmistanut käyttäjiensä palvelujen täyttävän tiedonhallintalaissa kuvatut vähimmäisvaatimukset tai palvelukeskuksen muutoin hyväksymät liittämisen edellytyksenä olevat tietoturvallisuusvaatimukset. Nyt ehdotettavat vaatimukset liittämiseksi yhtenäistävät toimintatapoja sekä yhteistyötä ja ne eivät merkittävästi poikkea aiemmista vaatimuksista, joten työmäärän tai kustannusten ei arvioida merkittävästi kasvavan.

Palvelukeskus on arvioinut integraatiopalvelujen tuottajasta ja sen tehtävistä säättämisestä voivan seurata palvelukeskukselle lisätyötä. Yhteisen palvelutuotannon kokonaiskustannustehokkuuden arvioidaan kuitenkin paranevan, kun palvelukeskuksen kustannustehokkaiden palvelutuotantotapojen ja palvelukokonaisuuksien tarjoamisen edellytykset vakiintuvat yhä kiinteämmäksi osaksi yhteisiä palveluja. Palvelukeskuksen tehtävien ja toimivallan selkeyttäminen muillakin osin vakiinnuttaa toimintaa ja antaa palvelukeskukselle mahdollisuuden kehittää sitä, millä voidaan saavuttaa aiempaa parempaa kustannustehokkuutta.

Palvelukeskus on arvioinut sille sääntelystä seuraavan hallinnollisen tietosuojatyön määrän ainakin väliaikaisesti lisääntyvän, kun se varmistaa asiakkaidensa kanssa, että perus- ja poikkeamatilanteisiin liittyvästä vastuunjaosta on asianmukaisesti sovittu. Palvelukeskus on arvioinut, että tällä voi olla väliaikaisesti vähäistä vaikutusta yhteisten palvelujen palvelumaksuihin. Tietosuojatyö on kuitenkin jo nykyisin osa palvelukeskuksen ja sen asiakkaiden toimintaa, joten vastuiden vakiinnuttua, työmäärän tai siihen liittyvien kustannusten ei arvioida lisääntyvän.

Palvelussuhteen lajia koskevalla ehdotettavalla lainsäädäntömuutoksella ei olisi suoraa vaikutusta palvelukeskuksen henkilöstön palkkauskustannuksiin eikä sillä siten olisi merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Palvelussuhteen lajia koskevat muutokset voisivat edellyttää joitakin pieniä muutoksia palvelukeskuksessa valtion henkilöstöhallinnon tietojärjestelmään, Kiekuun liittyen, mutta näiden kustannusvaikutusten arvioidaan olevan vähäisiä.

4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan ja henkilöstöön

Palvelukeskuksen tulisi ehdotettavien palvelukeskuksen palvelusuhdelajia koskevien muutosten vuoksi sopia nykyiset työehtosopimuksensa virka- ja työehtosopimuksiksi. Lisäksi palvelukeskuksen tulisi ehdotettavien palvelusuhdelajia koskevien säädösmuutosten seurauksena tarkistaa esimerkiksi sen eräiden ohjeiden ja työjärjestyksen sisältö sekä palkanmaksuaikataulu. Nämä vaikutukset ovat kertaluonteisia.

Nykytila, jossa toimitusjohtaja on virkamies ja muut palvelukeskuksen henkilöstöön kuuluvat työsopimussuhteessa, on keskittänyt päätöksentekoa tarpeettomasti toimitusjohtajalle, kun on haluttu varmistua virkavastuun toteutumisesta. Palvelukeskuksen on ehdotettavan säädösmuutoksen myötä mahdollista laajentaa virkasuhteen henkilöstönsä määrää, mikä tehostaa sen päätöksentekoa virkavastuuseen liittyvän tulkinnallisuuden poistuessa. Virkasuhteen käytön mahdollistaminen parantaa palvelukeskuksen kykyä häiriötilanteiden korjaamisen johtamiseen ja toiminnan jatkuvuuden turvaamiseen.

Palvelukeskuksen tehtävistä aiempaa täsmällisemmin säättäminen yksinkertaistaa ja selkeyttää palvelukeskuksen toimintaa. Käyttäjien palvelujen yhteiseen palveluympäristöön hyväksymisen edellyttäisi jatkossa sitä, että käyttäjät pystyvät riittävällä dokumentaatiolla osoittamaan liitettävien toimialasidonnaisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen täyttävän riittävät tietoturvasuhteita ja varautumista koskevat vaatimukset, siten, ettei yhteisen palveluympäristön laatu tai tietoturvasuus voi vaarantua niiden liittämisen johdosta. Tämä voi joissakin tapauksissa merkitä lisätyötä asiakkaalle. Palvelukeskus on kuitenkin jo nykyisin edellyttänyt käyttäjien palveluilta tiettyjen vähimmäisvaatimusten täyttymistä ennen palvelun liittämisen hyväksymistä. Lisäksi muu tietojärjestelmiä ja tiedonhallintaa koskeva sääntely asettaa vaatimuksia liitettävien tieto- ja viestintätekniisten palvelujen laadulle. Nykytilaa selkeämmästä vaatimustenmukaisuuden osoittamisvelvollisuudesta säättämisen avulla tavoitellaan yhtenäistä toimintatapaa sekä entistä laadukkaampaa tietoturvasuhteita palveluympäristöä. Toimialasidonnaisten palvelujen liittämisen hyväksymisvastuusta ja hyväksymisen edellytyksistä säättämisellä arvioidaan olevan vain vähäisiä muutoksia viranomaisten toimintaan.

Tori-palvelujen tuotannon ja käytön ensisijaisuus-, kiireellisyys- ja muuta tärkeysjärjestelyä koskevan kuulemisvelvoitteesta poikkeamisen mahdollistaminen puolestaan parantaisi viranomaisten mahdollisuuksia reagoida nopeasti palvelutuotannon yllättäviin poikkeus- ja häiriötilanteisiin.

Tori-toimintaan liittyvästä integraatiopalvelujen tuottajasta ja sen tehtävistä säättäminen merkitsee palvelukeskukselle uutta lakisäätelistä tehtävää. Palvelukeskus on osin nykysääntelyn puitteissa tuottanut myös Tori-toiminnassa integraatiopalveluja yhteensovittaessaan yhteisiä palveluja ja hoitaessaan turvallisuusverkkolain mukaista integraatiopalvelujen tuottajatehtäväänsä. Integraatiopalvelujen tuottajasta ja sen toimintaan liittyvistä tehtävistä säättämisen arvioidaan parantavan entisestään käyttäjien tarpeiden huomioimista palveluja hankittaessa sekä palvelujen kustannustehokkuutta ja turvallisuutta.

Palvelukeskus on arvioinut tietosuojatyön määrän väliaikaisesti lisääntyvän. Palvelukeskus on kuitenkin arvioinut, että rekisterinpidosta säättämisen myötä valtionhallinnon viranomaisten tietosuojayhteistyö lisääntyy, selkiytyy ja tehostuu. Rekisterinpitovastuista säättäminen poistaa eriäviä tulkintoja, yhdenmukaistaa toimintaa ja selkeyttää esimerkiksi rekisteröityjen ja valvontaviranomaisten informointivastuita. Tämä lisää osaltaan myös rekisteröityjen luottamusta heidän henkilötietojaan käsitteleviin viranomaisiin. Palvelukeskus on arvioinut tietosuojatyön määrän organisaatiossaan väliaikaisesti lisääntyvän.

4.2.3 Vaikutukset yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan

Henkilötietojen suoja on turvattu perusoikeutena Euroopan unionin perusoikeuskirjan 8 artiklassa. Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Valtion yhteisissä tieto- ja viestintätekniisissä palveluissa käsiteltävien henkilötietojen rekisterinpidosta ei ole aiemmin säädetty ja rekisterinpitäjävastuisiin on liittynyt epäselvyyttä. Palvelukeskus on tuonut esiin, että sen eri asiakkaiden tulkinnat siitä, mikä taho toimii rekisterinpitäjänä, ovat keskenään erilaisia. Yhteisiä palveluja käytetään julkisessa hallinnossa hyvin laajasti ja niissä käsiteltävien henkilötietojen määrä on merkittävä. Rekisterinpitoa koskevien vastuiden kirjaaminen lakiin mahdollistaisi palvelukeskukselle ja sen asiakkaille nykyistä paremmin rekisterinpitäjälle kuuluvien vastuiden toteuttamisen. Tältä osin esitetyillä muutoksilla on siis laajan rekisteröityjen joukon perusoikeuksien toteutumista edistävä vaikutus.

Esityksessä ehdotetuista lainsäädäntömuutoksista ei seuraisi palvelukeskukselle sellaisia uusia henkilötietojen käsittelyä sisältäviä käsittelytoimia, joita sillä ei jo nykysääntelyn puitteissa ole. Ehdotettava sääntelytapa vastaisi suurimmaksi osaksi nykyistä tulkintaa, jossa palvelukeskus on toiminut pääasiassa sopimusperusteisena henkilötietojen käsittelijänä asiakkaidensa lukuun. Palvelukeskuksen asiakkaat vastaisivat rekisterinpitäjänä tiedoista, joita ne käsittelevät yhteisissä palveluissa lakisäätelisten tehtäviensä hoitamiseksi. Palvelukeskus voisi myös jatkossa toimia henkilötietojen käsittelijänä. Ehdotetun sääntelyn johdosta palvelukeskus toimisi kuitenkin myös yhteisrekisterinpitäjänä kunkin asiakkaansa kanssa Tori-lain mukaiseen palvelujen tuottamistehtäväänsä olennaisesti kuuluvassa palvelujen teknisen toiminnan varmistamiseen liittyvässä henkilötietojen käsittelyssä. Palvelukeskus voisi jatkossakin toimia rekisterinpitäjänä myös Tori-lain mukaisia asiakaspalvelutehtäviään hoitaessaan. Yhteisiä palveluja käyttävien, pääasiassa julkishallinnon henkilöstöön kuuluvien rekisteröityjen henkilötietojen suoja parani, kun palvelukeskuksella ja sen asiakkaila olisi tietosuojaoikeudellisten roolien selkeytymisen johdosta paremmat mahdollisuudet vastata henkilötietojen käsittelyyn liittyvistä velvoitteista.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Esitystä valmisteltaessa on arvioitu mahdollisuutta säätää yhteisrekisterinpitäjyydestä, joka koski kaikkia valtion yhteisiin tieto- ja viestintätekniisiin palveluihin tallennettavia henkilötietoja. Vastaavalla tavalla on säädetty esimerkiksi valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksesta annetun lain (179/2019) 1 a §:ssä koskien talous- henkilöstöhallinnon tietoja. Valmistelun yhteydessä on arvioitu myös vaihtoehtoa, jossa palvelukeskus ja kukin sen asiakkaista toimisivat erillisinä rekisterinpitäjinä yhteisiin palveluihin lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseksi tallentamiensa tietojen osalta, mutta yhteisrekisterinpitäjinä silloin, kun on kyse yhteisten palvelujen tietoturva-, valvonta- ja lokienhallinnan palvelujen tuottamiseen liittyvistä käsittelytoimista. Valmistelun yhteydessä on kuitenkin todettu, että yhteisrekisterinpidosta säättäminen yhteisiin palveluihin, joissa käsitellään myös rikosasioiden tietosuojadirektiivin soveltamisalaan kuuluvia tietoja ei ole mahdollista, sillä palvelukeskus ei ole direktiivin 3 (7) artiklan mukainen toimivaltainen viranomainen. Rikosasioiden tietosuojadirektiivi edellyttää, että rekisterinpitäjä vastaa direktiivin mukaisesta käsittelystä ja siinä toteutettavista teknisistä ja organisatorisista toimenpiteistä (19 artikla), sisäänrakennetusta ja oletusarvoisesta tietosuojasta (20 artikla) ja käsittelyn turvallisuudesta (29 artikla). Palvelukeskus ei ole rikosasioiden tietosuoja-direktiivin tarkoittama toimivaltainen viranomainen, eikä sillä siten voi olla rekisterinpito- tai yhteisrekisterinpitovastuuta sellaisten palvelujen osalta, joissa palvelukeskukselle Tori-laissa säädetty tehtävät ovat päällekkäisiä rikosasioiden tietosuojadirektiivin mukaiselle rekisterinpitäjälle kuuluvien velvoitteiden kanssa. Palvelukeskuksen asiakkaiden on rekisterinpitäjänä voitava rekisterinpitäjänä määritellä henkilötietojen käsittelyn tekniset ja organisatoriset suojakeinot.

Esitystä valmisteltaessa on arvioitu myös mallia, jossa rekisterinpitovastuusta ei jatkossakaan säädettäisi, vaan palvelukeskus ja sen asiakkaat arvioisivat kaikissa tilanteissa itsenäisesti, mikä taho toimii rekisterinpitäjänä. Nykytilassa palvelukeskus on pääasiassa toiminut henkilötietojen käsittelijänä asiakkaidensa lukuun. Palvelukeskus ja osa sen asiakkaista ovat kuitenkin katsooneet palvelukeskukselle kuuluvan myös sellaisia tehtäviä, joissa se tosiasiallisesti toimii rekisterinpitäjänä tai yhteisrekisterinpitäjänä. Valmistelun aikana on pidetty perustelluimpana säätää palvelukeskuksen ja sen asiakkaiden rekisterinpitovastuusta yhteisissä tieto- ja viestintätekniisissä palveluissa siten, että ne toimisivat yhteisrekisterinpitäjinä silloin, kun ne tosiasiallisesti yhdessä määrittelevät henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Palvelukeskus voisi edelleen toimia sopimusperusteisena henkilötietojen käsittelijänä silloin, kun kyse ei ole sen Torilain 5 §:n mukaiseen palvelujentuottamistehtävään sisältyvän yhteisten palvelujen toimivuuden varmistamiseen liittyvän lakisääteisen tehtävän hoitamisesta, vaan esimerkiksi muusta palvelusopimuksessa määritellystä henkilötietojen käsittelystä asiakkaan lukuun. Tästä ei kuitenkaan säädettäisi erikseen, sillä henkilötietojen käsittelijästä, sen tehtävistä ja vastuista säädetään tietosuoja-asetuksessa, eikä niistä pidä säätää kansallisessa laissa (HaVM 13/2018 vp. s.25) Rekisterinpitäjää koskevasta sääntelystä ehdottamista on pidetty perustelluimpana, jotta sitä koskevat epäselvyydet saataisiin poistettua.

Palvelukeskuksen palvelussuhteiden osalta on arvioitu myös sääntelyvaihtoehtoa, jossa koko palvelukeskuksen henkilöstö muutettaisiin virkasuhteiseksi. Tällaista vaihtoehtoa puoltaisi sen varmistaminen, että palvelukeskuksen henkilöstön kohtelu on yhdenvertaista ja ettei palvelukeskukselle aiheudu hallinnollista taakkaa kahden eri palvelussuhdelajin käytöstä. Palvelukeskus on kuitenkin arvioinut, ettei esimerkiksi tiettyjen julkisen vallan käyttöä sisältävien tai palveluiden jatkuvuuden ja varautumisen kannalta olennaisten tehtävänkuvien muuttaminen virkasuhteessa hoidettavaksi aiheuttaisi juurikaan hallinnollista taakkaa. Myös henkilöstön yhden-

vertaisen kohtelun toteutumisen on arvioitu olevan hyvin mahdollista kahdesta palvelussuhdelajista huolimatta. Työsopimussuhteen käytön hyödyntämistä palvelukeskuksessa on aiemmin perusteltu toiminnan tuloksellisella järjestämisellä ja palvelutoiminnan johtamisen edellytyksillä. Palvelukeskuksen kokemukset työsopimussuhteen käytöstä ovatkin olleet hyviä. Näistä syistä esitystä valmisteltaessa on arvioitu, ettei työsopimussuhteen käytöstä palvelukeskuksessa olisi syytä luopua, vaan palvelukeskuksessa voitaisiin tarkoituksenmukaisuusharkintaan perustuen päättää erilaisten tehtävien hoitamisesta joko työsopimus- tai virkasuhteessa.

6 Lausuntopalautte

[täydennetään lausuntokierroksen jälkeen]

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki valtion yhteisten tieto- ja viestintäteknisten palvelujen järjestämisestä

2 § Yhteiset palvelut. Pykälän 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuihin yhteisiin perustietotekniikkapalveluihin lisättäisiin perustietotekniikkapalvelujen tuottamiseen liittyvät tietoturva-, valvonta- ja lokienhallinnan palvelut. Myös 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettuihin yhteisiin tietojärjestelmäpalveluihin lisättäisiin niiden tuottamiseen liittyvät tietoturva-, valvonta- ja lokienhallinnan palvelut. Palvelukeskus tuottaa tällaisia palveluja yhteisten palvelujen tietoturvan varmistamiseksi ja niiden käytön valvonnan ja seurannan mahdollistamiseksi.

Toistaiseksi yhteisten perustietotekniikkapalvelujen tietoturva-, valvonta- ja lokienhallinnan palveluista on säädetty Tori-asetuksen 1 §:n 1 momentin 5 kohdassa ja palvelukeskus on tuottanut näitä palveluja Tori-asetuksen 5 §:n 1 momentin 5 kohdan nojalla. Tietoturva-, valvonta- ja lokienhallinnan palvelut ovat olennainen osa perustietotekniikkapalvelujen toimintaa ja niiden tuottaminen on vakiintunut osaksi palvelukeskuksen tehtäviä. Tietoturva-, valvonta- ja lokienhallinnan palvelut liittyvät olennaisesti myös yhteisiin tietojärjestelmäpalveluihin. Tietoturva-, valvonta- ja lokienhallinnan palveluja tuotetaan yhteisten tietojärjestelmäpalvelujen turvallisuuden varmistamiseksi. Palvelukeskus on tuottanut yhteisten palvelujen tietoturva-, valvonta- ja lokienhallinnan palveluja jo nykytilassa, eli tältä osin ehdotettava ei muuttaisi nykytilaa. Jotta palvelukeskus voi tuottaa asiakkailleen yhteisten palvelujen tietoturva-, valvonta- ja lokienhallinnan palveluja, on sen kerättävä tietty määrä tietoa palvelujen käyttäjistä. Näihin tietoihin sisältyy myös henkilötietoja.

Tori-lain esitöiden (HE 150/2013 vp, s. 28) perusteluissa lain 2 §:ssä tarkoitettujen yhteisten palvelujen määrittelyä mahdollisimman yleisellä tasolla on pidetty perusteltuna, jotta muuttuvalla toimialalla palveluja voitaisiin määrittellä joustavasti valtioneuvoston asetuksen tasolla. Tästä syystä muita palvelukeskuksen Tori-asetuksen 5 §:n mukaisia palvelukeskuksen tehtäviä tai palveluja ei ehdoteta siirrettäväksi lakiin.

2 a § Yhteisten palvelujen rekisterinpitäjät. Valtion yhteisissä tieto- ja viestintäteknisissä palveluissa käsitellään sekä EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen että rikosasioiden tietosuojadirektiivin soveltamisalalle kuuluvia henkilötietoja. Tietosuoja-asetuksen 4 (7) artiklan mukaan rekisterinpitäjällä tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoi-

tukset ja keinot; jos tällaisen käsittelyn tarkoitukset ja keinot määritellään unionin tai jäsenvaltioiden lainsäädännössä, rekisterinpitäjä tai tämän nimittämistä koskevat erityiset kriteerit voidaan vahvistaa unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti. Tietosuojasetuksen 26 (1) artiklan mukaan, jos vähintään kaksi rekisterinpitäjää määrittää yhdessä käsittelyn tarkoitukset ja keinot, ne ovat yhteisrekisterinpitäjiä. Ne määrittelevät keskinäisellä järjestelyllä läpinäkyvällä tavalla kunkin vastualueen tietosuojasetuksessa vahvistettujen velvoitteiden noudattamiseksi, erityisesti rekisteröityjen oikeuksien käytön ja 13 ja 14 artiklan mukaisten tietojen toimittamista koskevien tehtäviensä osalta, paitsi jos ja siltä osin kuin rekisterinpitäjiin sovellettavassa unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä määritellään rekisterinpitäjien vastuualueet. Järjestelyn yhteydessä voidaan nimetä rekisteröidyille yhteispiste.

Rekisterinpitäjistä säättäminen on mahdollista yleisen tietosuojasetuksen sisältämän kansallisen liikkumavaran nojalla. Ehdotettavalla rekisterinpitovastuista koskevalla sääntelyllä pyritään parantamaan palvelukeskuksen ja sen asiakkaiden mahdollisuuksia toteuttaa rekisterinpitäjälle kuuluvia vastuuta ja velvollisuuksia. Tarkoituksena on aiempaa kattavammin sääntelyn avulla varmistaa rekisteröityjen henkilötietojen suojan toteutuminen. Silloin, kun rekisterinpitäjä on viranomainen, rekisterinpitäjistä voi olla tarpeen säätää myös perustuslaista johtuvista syistä. Rekisterinpitäjistä säättämistä puoltaa myös, jos rekisterinpitäjä voisi käsittelyn luonteesta tai laajuudesta johtuen jäädä epäselväksi. Tori-palvelujen rekisterinpidosta ei toistaiseksi ole säädetty ja rekisterinpitovastuista on ollut eriäviä tulkintoja. Palvelukeskuksen tuottamia valtion yhteisiä palveluja käytetään hyvin laajasti julkisessa hallinnossa ja niissä käsiteltävien henkilötietojen määrä on merkittävä. Edellä kuvatun kaltaiset epäselvyydet eri organisaatioiden vastuista henkilötietojen käsittelyssä koskettavat siten laajaa luonnollisten henkilöiden joukkoa. Näistä syistä Tori-lain mukaisten yhteisten palvelujen rekisterinpitäjistä säättämistä olisi pidettävä välttämättömänä.

Ehdotettavan pykälän avulla on tarkoitus poistaa vallinnut epäselvä oikeustila valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen tietojen rekisterinpidosta palvelukeskuksen ja sen asiakkaiden välillä. Palvelukeskus on toiminut pääasiassa sopimusperusteisena henkilötietojen käsittelijänä Tori-lakiin perustuvien tehtävien osalta. Sen toiminnassa on kuitenkin tunnistettu Tori-lain mukaisia tehtäviä, joissa se tosiasiallisesti on määrittelemässä käsittelyn tarkoituksia ja keinoja, jolloin sen tulee toimia rekisterinpitäjänä tai yhteisrekisterinpitäjänä. Tällaiset tehtävät liittyvät pääasiassa palvelukeskuksen Tori-lain 5 §:n mukaiseen yhteisten palvelujen tuottamiseen ja kehittämistehtäviin ja niissä erityisesti sen varmistamiseen, että yhteiset palvelut toimivat ja käyttäjät voivat käyttää niitä. Tarkoitus on mahdollistaa palvelukeskukselle yhteisrekisterinpitäjänä toimiminen tällaisissa tilanteissa. Palvelukeskus voisi kuitenkin edelleen toimia henkilötietojen käsittelijänä asiakkaidensa lukuun, silloin kun se käsittelee asiakkaidensa rekisterinpitöön kuuluvia henkilötietoja muihin tarkoituksiin kuin palvelujen teknisen toimimisen varmistamiseen.

Palvelukeskus voisi jatkossakin toimia itsenäisenä rekisterinpitäjänä silloin, kun se käsittelee henkilötietoja Tori-lain 5 §:ssä säädettyihin palveluntuottamis- ja kehittämistehtäviinsä sisältyvissä asiakaspalvelutehtävissä. Myös palvelukeskus itse käyttää tuottamiaan valtion yhteisiä tieto- ja viestintätekniisiä palveluja työtehtävissään ja se toimisi rekisterinpitäjänä tällöin tallentamiensa ja käsittelemiensä tietojen osalta. Näiden tehtävien osalta ei kuitenkaan ehdoteta tarkentavaa rekisterinpitäjää koskevaa sääntelyä, sillä asiasta ei ole ollut epäselvyyttä ja on ilmeistä, että palvelukeskus toimii tällöin rekisterinpitäjänä.

Palvelukeskukselle voi joissakin tilanteissa kuulua myös muun sääntelyn kuin Tori-lain mukaisia lakisäätteisiä tehtäviä, joissa se toimii rekisterinpitäjänä. Palvelukeskukselle voi kuulua tällaisia tehtäviä esimerkiksi silloin, kun se yhteisiä viestintäpalveluja tarjotessaan toimii sähköisen viestinnän palveluista annetun lain mukaisena viestinnän välittäjänä ja kyseinen tehtävä

edellyttää rekisterinpitäjänä toimimista. Muiden kuin Tori-lain mukaisten palvelukeskuksen tehtävissä käsiteltävien henkilötietojen rekisterinpidosta ei kuitenkaan ehdoteta säädettävän Tori-laissa. Esimerkiksi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain mukaiset vastuut määrittyvät kyseisen lain määritelmien mukaisesti, eikä niistä ole perusteltua säätää Tori-laissa erikseen. Tori-lakiin ehdotettavasta rekisterinpitäjää koskevasta sääntelystä huolimatta, palvelukeskus voisi siis olla rekisterinpitäjä, mikäli muu lainsäädäntö sitä edellyttää.

Ehdotettavan 2 a §:n 1 momentissa säädettäisiin valtion yhteisissä tieto- ja viestintätekniisissä palveluissa käsiteltävien tietojen rekisterinpidosta. Kukin palvelukeskuksen asiakas olisi rekisterinpitäjä sellaisten henkilötietojen osalta, joita se käsittelee valtion yhteisissä tieto- ja viestintätekniisissä palveluissa lakisääteisten tehtäviensä hoitamisen yhteydessä. Kyse ei olisi yhteisrekisterinpitäjistä, vaan kukin palvelukeskuksen asiakas olisi erillinen rekisterinpitäjä. Säännös ei loisi viranomaisille toimivaltuuksia, vaan niistä säädettäisiin edelleen muualla palvelukeskuksen asiakkaita koskevassa lainsäädännössä. Palvelukeskuksen asiakkaat tallentavat pääsääntöisesti suurimman osan valtion yhteisissä tieto- ja viestintätekniisissä palveluissa käsiteltävistä henkilötiedoista. Tällaisia henkilötietoja sisältyy esimerkiksi työasemalla käsiteltäviin tiedostoihin ja sähköpostiviestien sisältöön. Yhteisiä palveluja käytetään laajasti valtionhallinnossa ja niissä käsiteltävien henkilötietojen sisältö, määrä ja luonne vaihtelevat asiakaskohtaisesti riippuen kunkin asiakkaan lakisääteisistä tehtävistä. Tästä syystä olisi pidettävä perusteltuna, että kukin palvelukeskuksen asiakas olisi vastuussa rekisteröityjen oikeuksien ja muiden tietosuojasetuksen rekisterinpitäjälle asettamien velvollisuuksien toteuttamisesta. Palvelukeskuksen asiakkaiden valtion yhteisiin palveluihin tallentamat tallenteet olisivat asiakkaiden asiakirjoja ja asiakkaat vastaisisivat niiden luovuttamisesta. Asiakkaat vastaisivat muistakin rekisterinpitäjän tehtävistä lakisääteisten tehtäviensä yhteydessä yhteisissä palveluissa käsittelemiensä henkilötietojen osalta. Palvelukeskus voisi edelleen toimia henkilötietojen käsittelijänä, mikäli se käsittelee henkilötietoja asiakkaansa lukuun. Henkilötietojen käsittelijästä, sen tehtävistä ja vastuista säädetään tietosuojasetuksessa, eikä niistä pidä säätää kansallisesti (HaVM 9/2021 vp s. 19), minkä vuoksi tältä osin ei ehdoteta sääntelyä.

Palvelukeskus on yhteisten palvelujen pääasiallinen tuottaja ja sillä on melko laaja mahdollisuus vaikuttaa yhteisissä palveluissa käsiteltävien henkilötietojen käsittelyn keinoihin, kuten esimerkiksi palvelujen tietoturvallisuuteen ja tietojen suojaamiseen. Yhteisten palvelujen kustannustehokkaassa toiminnassa yhteisten ratkaisujen mahdollisimman laaja hyödyntäminen on tärkeää. Palvelukeskus voisi kuitenkin osallistua henkilötietojen käsittelyn keinojen määrittelyyn myös henkilötietojen käsittelijänä toimiessaan. Se voisi esimerkiksi tarjota asiakkaina toimiville rekisterinpitäjille ehdotuksen tietojen käsittelytavoista, mutta asiakkaat voisivat palvelusopimuksessa ja sen yhteydessä tehtävässä henkilötietojen käsittelysopimuksessa sopia toisenlaisista käsittelytavoista. Rekisterinpitäjänä toimivan asiakkaan olisi tällöin mahdollista määrittää henkilötietojen käsittelyn olennaiset keinot, kuten käsiteltävien henkilötietojen tyyppi, käsittelyn kesto, vastaanottajaryhmät ja rekisteröityjen ryhmät. Palvelukeskus voisi tarvittaessa vastata henkilötietojen käsittelijän roolissa muiden kuin olennaisten keinojen määrittelystä ja se voisi auttaa rekisterinpitäjänä toimivaa asiakasta tämän velvoitteiden toteuttamisessa. Ehdotettavan 1 momentin mukainen sääntely vastaisi nykyistä pääasiallista tulkintaa, jossa palvelukeskuksen asiakkaat toimivat yhteisissä palveluissa käsiteltävien tietojen rekisterinpitäjänä ja palvelukeskus sopimusperusteisena henkilötietojen käsittelijänä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yhteisrekisterinpidosta, joka koskisi valtion yhteisten palvelujen teknisen toiminnan varmistamiseksi käsiteltäviä välttämättömiä henkilötietoja. Teknisen toiminnan varmistamiseksi välttämättömillä tiedoilla tarkoitettaisiin niitä tietoja, joita palvelukeskuksen on yhteisten palvelujen toimivuuden ja käytettävyyden varmistamiseksi välttämättömästi käsitellä. Nämä tiedot ovat palveluja käyttävien, pääasiassa julkishallinnon henkilös-

töön kuuluvien tunnistetietoja, joihin sisältyy myös henkilötietoja. Palvelujen teknisen toiminnan varmistamiseksi välttämättömiä tietoja ovat esimerkiksi tieto- ja viestintäteknisissä palveluissa syntyvät sähköpostin välitystiedot, IP-osoitteet ja muut perustiedot, joita yhteiset palvelut tarvitsevat, jotta ne ylipäänsä toimivat ja jotta käyttäjät voivat niitä käyttää. Suurin osa näistä perustiedoista muodostuu palveluissa ja tietojärjestelmissä niitä käytettäessä. Palvelukeskus ja kukin sen asiakas olisivat yhteisrekisterinpitäjiä näiden tietojen osalta. Pykälän 2 momentti ei koskisi tietoturva-, valvonta- ja lokienhallinnan palveluja.

Palvelukeskus vastaisi näiden henkilötietojen eheydestä, muuttumattomuudesta, suojaamisesta ja säilyttämisestä. Palvelukeskus vastaisi lisäksi yhteisiin palveluihin liittyvistä sopimuksista ja sitoumuksista, jotka liittyvät muun muassa sovelluskehitykseen, sovellustukipalveluihin, ohjelmistoihin ja niiden rajapintoihin, laitteistoihin, lisensseihin ja käyttöoikeuksiin.

Muut yhteisrekisterinpitäjät vastaisivat osaltaan muista rekisterinpitäjän tehtävistä ja toimivat rekisteröidyn yhteyspisteenä. Yhteyspisteenä toimiminen tarkoittaa, että asiakkaat vastaisivat rekisteröidyn informoimisesta ja oikeuksien toteuttamisesta. Palvelukeskus avustaisi tarvittaessa asiakasta omien vastuualueidensa osalta. Asiakkaat vastaisivat tallentamiensa tietojen sisällöstä, virheettömyydestä ja ajantasaisuudesta. Yhteisissä palveluissa olevat, palvelujen teknisen toiminnan varmistamiseen liittyvät tallenteet olisivat palvelukeskuksen asiakkaiden asiakirjoja ja asiakkaat vastaisivat tietojen luovuttamisesta. Yhteisrekisterinpitäjinä toimivat palvelukeskus ja sen asiakas vastaisivat kumpikin yhteistyöstä valvontaviranomaisen kanssa ja henkilötietojen tietoturvaloukkauksesta valvontaviranomaiselle ilmoittamisesta silloin, kun tietoturvaloukkaus tapahtuu niiden toiminnassa. Yhteisrekisterinpidosta säättäminen palvelujen teknisen toiminnan varmistamiseksi välttämättömien henkilötietojen osalta poikkeaisi nykyisin sovelletusta käytännöstä siten, että palvelukeskus toimisi jatkossa henkilötietojen käsittelijän roolin sijaan kunkin asiakkaansa kanssa yhteisrekisterinpitäjänä.

7 § Yhteisten palvelujen käyttöönoton ja liittämisen hyväksyminen. Lakiin lisättäisiin uusi 7 §, jossa säädettäisiin 2 §:ssä tarkoitettujen valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen käyttöönoton ja palvelujen käyttäjien toimialasidonnaisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen liittämisen yhteisten palvelujen palveluympäristöön hyväksymisestä. Palvelukeskus tai muu palveluntuottaja vastaisi käyttöönoton ja liittämisen hyväksymisestä tuottamiensa palvelujen osalta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin palvelukeskukselle tai muulle Tori-lain mukaiselle palvelujen tuottajalle toimivalta hyväksyä 2 §:ssä tarkoitettujen valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelut käyttöönotettaviksi. Palvelun käyttöönoton hyväksyisi palvelukeskus tai sellainen Tori-lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettu palveluntuottaja, jonka vastuulla palvelun tuottaminen on. Palvelun käyttöönoton hyväksymisen edellytyksenä olisi, että käyttöönotettava palvelu täyttää yhteisten palvelujen laadulle 2 §:n 3 momentissa asetetut vaatimukset kokonaisuudessaan tai siten, ettei käyttöönoton hyväksymisellä vaaranneta Tori-lain tarkoituksen toteutumista ja on ilmeistä, että vaatimukset tulevat täytymään hyväksymisen yhteydessä määriteltyyn ajankohtaan mennessä. Palveluiden käyttöönoton hyväksynnän vaatimusten täyttyminen voitaisiin soveltuvin osin osoittaa Tori-lain 2 §:n 4 momentin nojalla annettujen säännösten mukaisesti, eli nykytilassa Tori-asetuksen 14 §:n mukaisen dokumentaation avulla. Ehdotettava sääntelytapa mahdollistaisi palvelun käyttöönoton hyväksymisen määräaikaisena riskiarvioon perustuen, vaikka kaikki vaatimukset eivät täytyisikään kaikilta osin. Käyttöönottopäätöksestä vastuullisella palveluntuottajalla olisi tällöin oltava korjaussuunnitelma ja perusteltu riskiarvio palvelun käyttöönoton vaikutuksista Tori-lain 2 §:n 3 momentissa asetettuun palvelujen laatuun. Käyttöönotettavien yhteisten palvelujen tulee olla myös muun lainsäädännön mukaisia. Ehdotuksen tarkoituksena on varmistaa valtion yhteisten palvelujen laadun ja turvallisuuden toteutuminen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin palvelukeskuksen tai muun lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua palveluntuottajan toimivallasta hyväksyä asiakkaidensa toimialasidonnaisten tieto- ja viestintäteknisten palvelujen liittäminen valtion yhteisten tieto- ja viestintäteknisten palvelujen palveluympäristöön. Palvelukeskus tai muu palvelujen tuottaja vastaisi käyttäjien toimialasidonnaisten palvelujen liittämisen hyväksymisestä vastuullaan olevan palvelutuotannon osalta. Lisäksi säädettäisiin palvelujen liittämisen hyväksymisen edellytyksistä. Liittämisen hyväksymisen edellytyksenä olisi, että liitettävä palvelu täyttää 2 §:n 3 momentissa tarkoitettuja tarpeelliset tietoturvasuhteita ja varautumista koskevat vaatimukset. Liitettävien palveluiden on täytettävä myös muualla lainsäädännössä, kuten esimerkiksi tiedonhallintalain 4 luvussa niille asetetut vaatimukset.

Myös käyttäjän toimialasidonnaisen tietojärjestelmän tai tieto- ja viestintäteknisen palvelun liittämisen hyväksymisen määräaikaisena riskiarvion perustuen olisi mahdollista, vaikka kaikki vaatimukset eivät täytyisikään kaikilta osin. Tällöin käyttäjän, jonka toimialasidonnaista tietojärjestelmää tai palvelua oltaisiin liittäessä yhteiseen palvelutuotantoon, olisi tehtävä poikkeamaesitys perusteluineen ja korjaussuunnitelmineen osoitettuna liittämisen hyväksymisestä vastuulliselle palvelujen tuottajalle. Riskiarvion pohjautuvan poikkeaman sisältävä käyttöönoton tai liittämisen hyväksyminen voitaisiin tehdä vain määräaikaisena. Mikäli poikkeamaan liittyvät riskit olisivat kohtuullisessa ajassa poistettavissa ja arvion mukaan hallittavissa tai kohdistuisivat selkeästi vain poikkeamaa esittävään käyttäjäorganisaatioon, sen toimintaan ja tietoihin, niin palvelukeskus tai palvelujen tuottaja voisi päättää poikkeamasta. Jos palvelukeskus tai palvelujen tuottaja ei pystyisi varmistamaan käyttöönotettavan tai liitettävän palvelun vaatimusten täyttymisestä kohtuullisessa ajassa, olisi sen siirrettävä liittämistä koskeva asia valtiovaraministeriön käsiteltäväksi. Valtiovaraministeriö ratkaisisi tällöin palvelun liittämistä koskevan asian. Ehdotettavalla sääntelyllä pyritään parantamaan yhteisen palveluympäristön tietoturvasuhteita.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin palvelun käyttäjän velvollisuudesta ennen liittämisen hyväksymistä antaa palvelukeskukselle tai muulle palveluntuottajalle selvitys siitä, että liitettävä tietojärjestelmä tai tieto- ja viestintätekninen palvelu täyttää pykälän 2 momentin mukaiset hyväksymisen edellytykset. Palvelukeskuksen tai muun Tori-lain mukaisen palvelujen tuottajan tulee antaa tarkemmat ohjeet liittämisen edellytyksenä olevasta selvityksen sisällöstä. Selvityksen tulee sisältää arvio hyväksytyt liittämisen edellytykseksi määriteltujen Tori-palvelutuotantoympäristön tietoturvasuhteita ja varautumista koskevien vähimmäisvaatimusten täyttymisestä. Ehdotuksen tarkoituksena on tarkoitus tarkentaa käyttäjän velvollisuutta edistää tieturvaa ja varautumista koskevien vaatimusten täyttymisen selvittämistä palvelukeskuksessa tai muun palveluntuottajan toiminnassa.

Julkisen hallinnon turvallisuusverkko toimintaa koskevassa sääntelyssä palvelujen hyväksymisestä käyttöönotettaviksi vastaa nykytilassa julkisen hallinnon turvallisuusverkko toiminnasta annetun asetuksen (1109/2015), jäljempänä turvallisuusverkkoasetus, 11 §:n mukaisesti valtiovaraministeriö. Sääntelykokonaisuuden tarkentamiseksi 4 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi selventävää viittausta turvallisuusverkkolakiin. Julkisen hallinnon turvallisuusverkon palvelujen käyttöönoton ja liittämisen hyväksymisessä noudatettaisiin mitä turvallisuusverkkolaissa säädetään.

Ehdotettavan pykälän tavoitteena on poistaa epäselvyys toimivallasta yhteisten palvelujen käyttöönoton hyväksymiseen ja asiakkaiden toimialasidonnaisten palvelujen yhteiseen palveluympäristön liittämiseen. Palvelujen käyttöönoton ja liittämisen hyväksymisen edellytyksiksi ehdotettavien vaatimusten tarkoituksena on parantaa yhteisten palvelujen laatua, kustannustehokkuutta ja tieturvaa sekä edistää mahdollisimman yhtenäistä toimintatapaa palveluiden käyttöönoton ja liittämisen hyväksymisessä. Ehdotuksella pyritään varmistamaan, ettei käyttäjien

toimialasidonnaisten palvelujen yhteiseen palvelutuotantoympäristöön liittämällä ole negatiivista vaikutusta yhteisten palvelujen tietoturvallisuuden tasoon ja että yhteisesti käyttöönotettavat palvelut ovat kustannustehokkaita, laadukkaita ja yhteentoimivia. Palvelukeskus on toistaiseksi hyväksynyt yhteisten palvelujen käyttöönoton ja liittämisen osana 5 §:ssä säädettyä ja Tori-asetuksessa tarkennettua yhteisten palvelujen tuottajan tehtävänsä.

8 § *Valtion yhteisiä perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalveluja tuottavan palvelukeskuksen toimitusjohtaja.* Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin palvelukeskuksen toimitusjohtajan ratkaisuvallasta. Ehdotus täsmentäisi ratkaisuvallaa palvelukeskuksessa niin sanotun päällikköviraston tavoin. Toimitusjohtajalla olisi yleinen toimivalta ratkaista asiat, joita ei ole säädetty muun palvelukeskuksen henkilöstöön kuuluvan ratkaistavaksi. Palvelukeskuksen työjärjestyksellä voitaisiin määrätä asioita muun henkilöstöön kuuluvan ratkaistavaksi. Toimitusjohtajalla olisi toimivalta antaa palvelukeskuksen työjärjestys. Toimitusjohtajalla olisi yleisten periaatteiden mukainen otto-oikeus sellaisiin asioihin, jotka 1 momentin mukaan kuuluvat toimitusjohtajan omaan ratkaisuvalltaan ja jotka hän on delegoinut muulle henkilöstöön kuuluvalla.

Ehdotuksen tarkoituksena on selkiyttää ratkaisutoimivallan alaa kirjaamalla lakiin toimivalta palvelukeskuksen asioiden ratkaisemiseen. Tarkoitus on poistaa ratkaisutoimivallan epäselvyyksiä ja mahdollisia katvealueita siten, että palvelukeskuksessa olisi selkeästi määritelty toimivalta ratkaista kaikki palvelukeskukselle kuuluvat asiat. On perusteltua varmistaa palvelukeskuksen ratkaisutoimivallan kattavuus samalla kun palvelukeskuksen tehtäviä koskevaa sääntelyä täsmennetään. Palvelukeskuksen toimitusjohtaja voisi ratkaista palvelukeskukselle kuuluvat asiat tai määrätä niiden ratkaisemista muulla organisaation tasolla.

9 § *Valtion yhteisiä perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalveluja tuottavan palvelukeskuksen henkilöstö.* Pykälästä ehdotetaan poistettavaksi sen toinen virke, jonka mukaan palvelukeskuksen muu henkilöstö on työsopimussuhteessa. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan Palvelukeskuksen muun henkilöstön palvelussuhteista ja niiden täyttämisestä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Ehdotettavien muutosten tarkoituksena on mahdollistaa palvelukeskukselle tehtäväperusteiseen tarkoituksenmukaisuusharkintaan perustuva ja nykytilaa joustavampi eri palvelussuhdelajien käyttö. Nykytila, jossa kaikkien palvelukeskuksen palvelussuhteiden lajit on määritelty suoraan laissa, ei mahdollista virkasuhteen käyttöä palvelussuhteen lajina sellaisissakaan tilanteissa, joissa sitä pidetään yksittäisen tehtävän tehtävänkuvan kannalta tarkoituksenmukaisimpana.

Nykyinen sääntelytapa, jossa henkilöstön palvelussuhdelajit määritellään laissa, on myös poikkeuksellinen muita valtion virastoja koskevaan sääntelyyn nähden. Tavanomaista on, ettei sääntelyllä ole rajoitettu palvelussuhdelajien käyttöä. Yleisesti ottaen valtion virastoissa voidaan käyttää kumpaa tahansa palvelussuhdelajia, kuitenkin huomioiden se, että tietynlaiset tehtävät on hoidettava virkasuhteessa. Ehdotettavan kaltaisesti valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin esimerkiksi Verohallinnon, Maanmittauslaitoksen ja Maahanmuuttoviraston henkilöstöstä. Lisäksi esimerkiksi Oikeusrekisterikeskuksen henkilöstön nimittämisestä virkaan ja työsopimussuhteeseen ottamisesta on säädetty vastaavasti, mutta suoraan laissa.

Pykälän 2 momenttiin lisättäväksi esitettävä asetuksenantovaltuus palvelukeskuksen henkilöstön palvelussuhteista koskisi pääasiassa säännöksiä siitä, millaisissa eri palvelussuhdelajeissa palvelukeskuksessa voidaan työskennellä. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin nykyistä joustavammin määrittää palvelukeskuksen henkilöstön virka- tai työsopimussuhteita. Asetuksenantovaltuuteen sisältyvä maininta palvelussuhteiden täyttämisestä koskisi puolestaan pääasiassa

toimivaltaa nimittää palvelukeskuksen virkasuhteinen henkilöstö ja ottaa palvelukseen työsopimussuhteinen henkilöstö. Virkasuhteisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista ja niiden edellytyksistä säädetään valtion virkamieslaissa.

Ehdotettavilla muutoksilla on tarkoitus poistaa palvelukeskuksen toiminnassa havaittuja virkavastuun toteutumiseen erilaisten päätösten tekemisen yhteydessä liittyviä epäselvyyksiä. Esimerkiksi sellaisia tehtäviä, joihin liittyy laajasti julkisen vallan käyttöä, olisi jatkossa mahdollista hoitaa nykyistä laajemmin virkasuhteessa.

Ehdotuksen tarkoituksena on myös parantaa palvelukeskuksen varautumiskykyä mahdollistamalla tarvittaessa virkasuhteen käyttö sellaisissa tehtävissä, jotka ovat kriittisiä turvallisuuden-, jatkuvuudenhallinnan ja häiriötilanteiden hallinnan kannalta. Tällaisia tehtäviä voivat olla esimerkiksi sellaiset valmius- ja turvallisuustehtävät, jotka sisältävät julkisen vallan käyttöä tai olennaisesti kyberturvallisuuteen vaikuttavat tehtävät. Palvelukeskuksella olisi jatkossa nykyistä laajempi mahdollisuus varmistaa, että sillä on kaikkina aikoina käytössään henkilöstöä tällaisten tehtävien hallintaan ja johtamiseen. Tieto- ja viestintätekniisten palvelujen merkitys ja turvallisuus yhteiskunnan olennaisten toimintojen kannalta on jatkuvasti kasvamassa. Vaikka erot työ- ja virkasuhteen osalta esimerkiksi työhön velvoittamisen kannalta eivät ole merkittäviä ja myös työsopimuksessa on mahdollista sopia esimerkiksi päivystys- tai varallaolovelvoitteesta, voisi palvelukeskus jatkossa käyttää kriittisimmässä turvallisuuteen ja varautumiseen liittyvissä tehtävissä myös virkasuhdetta silloin kun sen arvioidaan olevan tarkoituksenmukaisinta.

10 § *Valtion yhteisiä perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalveluja tuottavan palvelukeskuksen asiakkaat.* Palvelukeskuksen asiakkaista säädetään Tori-lain 10 §:ssä. Pykälään lisättäisiin uusi *2 momentti*, jonka mukaan palvelukeskuksen asiakkailta on velvollisuus yhteisiä palveluja käyttäessään huolehtia 2 §:n 3 momentissa tarkoitettujen tarpeen mukaisten tietoturvallisuutta ja varautumista koskevien vaatimusten toteutumisesta

Muutoksen tarkoituksena on asettaa valtion yhteisiä tieto- ja viestintätekniisiä palveluja käyttäville asiakkaille selventävä yleinen huolellisuusvelvoite palveluja käytettäessä. Asiakkaiden olisi yhteisiä palveluja käyttäessään huolehdittava 2 §:n 3 momentissa tarkoitettujen tarpeen mukaisten tietoturvallisuutta ja varautumista koskevien vaatimusten toteutumisesta, eikä 12 §:ssä tarkoitetuilla palvelusopimuksella voitaisi poiketa tästä velvollisuudesta. Tarkoitus on myös vahvistaa palvelun käyttäjien huolehtimisvelvollisuutta niin sanotussa sopimuksettomassa tilassa eli esimerkiksi silloin, jos palvelusopimuksen voimassaolon päättyessä sitä ei ole vielä ehditty jatkaa uudella palvelusopimuksella. Tällä tavoin voitaisiin nykyistä kattavammin varmistaa valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen tietoturvallisuuden yhtenäinen toteutuminen kaikissa tilanteissa.

13 § *Integraatiopalvelujen tuottajan tehtävät.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 13 §, jossa säädettäisiin integraatiopalvelujen tuottajan tehtävistä. Pykälään ehdotettavan *1 momentin 1 kohdan* mukaan integraatiopalvelujen tuottajan tehtävänä olisi valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen sovittaminen ja yhdistäminen käyttäjien muihin tieto- ja viestintätekniisiin palveluihin ja tämän palvelukokonaisuuden välittäminen ja tarjoaminen käyttäjille. Momentin 2 kohdassa ehdotetaan puolestaan säädettäväksi integraatiopalvelujen tuottajan tehtävästä huolehtia tehtäväalueellaan 1 kohdassa tarkoitettujen palvelukokonaisuutta koskevien turvallisuus-, valmius-, varautumis- ja jatkuvuusvaatimusten toteutumisesta normaalioloissa ja niiden häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa. Huolehtimisvelvoite tarkoittaisi sitä, että tuotantotappaa valittaessa ja sitä käyttäjien palveluihin sovittamisessa ja yhdistämisessä on huomioitava yhteisten palvelujen riittävät turvallisuus- valmius-, varautumis- ja jatkuvuusvaatimukset.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi valtioneuvoston asetuksenantovaltuudesta, joka koskisi integraatiopalvelujen tuottajan tehtäviä, palveluita ja niiden käyttöä sekä niiden tuottamista tukevia menettelytapoja ja tietojärjestelmiä. Valtioneuvoston asetuksenantovaltuudella voitaisiin varmistaa, että integraatiopalvelujen tuottajan tehtäviä voidaan riittävän joustavasti sopeuttaa kehittyvään ja muuttuvaan toimintaympäristöön. Asetuksenantovaltuuden säätäminen valtioneuvostolle olisi perusteltua asian periaatteellisen tärkeyden ja laajakantoisuuden vuoksi.

Integraatiopalvelujen tuottajan tehtävistä säätämällä ja siihen liittyvän asetuksenantovaltuuden nojalla annettavilla tarkentavilla säännöksillä pyritään varmistamaan se, että tarjottavat yhteiset palvelut tuottavat niiden käyttäjille hyötyjä, jotka voidaan saavuttaa palvelujen yhdistämisen ja niiden laatuvaatimusten täytymisen kautta. Tämän kaltaisia hyötyjä on turvallisuusverkkotoiminnassa arvioitu saavutetun palvelukeskuksen integraatiopalvelujen tuottajatehtävän myötä. Integraatiopalvelun tuottajasta ja sen tehtävistä säätäminen edesauttaisi mahdollisuuksia vastata yhteisten palvelujen käyttäjien odotuksiin sujuvista, yhteentoimivista, kustannustehokkaista ja turvallisista palveluista.

Integraatiopalvelun tuottajan tehtäviin kuuluisi käyttäjien palveluiden teknisen liittämisen lisäksi erityisesti eri palvelutuotantomallin mukaisten Tori-palveluiden yhteensovittaminen toisiinsa sekä turvallisuusverkkopalveluihin ja asiakkaiden toimialasidonnaisiin palveluihin. Palvelukeskuksella on jo osin vastaavan kaltainen rooli turvallisuusverkkolain 11 §:n mukaisen integraatiopalvelujen tuottajan ja sen tehtävien myötä. Integraatiopalvelujen tuottajan tehtävän tavoin myös Tori-lain 2 §:n 3 momenttiin sisältyvät palvelujen laadulle asetetut vaatimukset edellyttävät osaltaan palvelujen yhtenäistämistä, yhteentoimivuutta, käyttäjien näkökulman huomioimista ja palvelukokonaisuuden kokonaiskuvaavaa. Ehdotuksen tarkoituksena on selkeyttää ja vahvistaa integraatiopalvelujen tuottajan tehtävää Tori-toiminnassa, sillä palvelujen yhteensovittaminen vaatii onnistuakseen sekä turvallisuusverkon- että Tori-palvelujen sovittamista toisiinsa.

Valtion yhteiset tieto- ja viestintätekniisiin palveluihin kohdistuu Tori-lain 3 § käyttövelvoite. Asiakkaiden käyttövelvoite tuottaa palvelukeskukselle korostuneen velvollisuuden asiakkaiden tarpeiden ja vaatimusten riittävästä selvittämisestä, huomioimisesta ja yhteensovittamisesta tuottamiensa palvelujen suunnittelussa. Integraatiopalvelujen tuottajan tehtävien luonteeseen kuuluisi käyttäjien tarpeiden selvittäminen ja arviointi palveluiden perusteiksi, käyttäjien digitaalisten palvelujen hyödyntämismahdollisuuksien parantaminen, tarpeiden mukaisten ja käyttäjiä turvallisesti ja joustavasti tukevien ICT-palvelujen vaatimusten määrittäminen, sekä näiden palvelujen luotettava hankkiminen palvelujen tuottajilta. Integraatiopalvelujen tuottaja soveltavasti ja yhdistäisi käyttäjien palvelut tähän palvelukokonaisuuteen. Integraatiopalvelujen tuottajan tehtävistä säätäminen ja valtioneuvoston asetuksella annettavat tarkemmat säännökset varmistaisivat osaltaan sen, että käyttäjien tarpeet ja vaatimukset huomioidaan entistäkin paremmin palveluja hankittaessa. Myös hankittavien palvelujen soveltuvuus toiminnan tarpeisiin, turvallisuuden vaatimukseen ja kokonaisarkkitehtuuriin, sekä palvelujen tuottamiseen liittyvien sopimusten noudattamisen valvonta kuuluisivat Tori-lain ja -asetuksen mukaisen integraatiopalvelujen tuottajan tehtäviin.

14 § Integraatiopalvelujen tuottaja. Lakiin lisättäisiin uusi 14 §, jossa säädettäisiin valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen integraatiopalvelujen tuottajasta. Ehdotettavan pykälän 1 momentissa säädettäisiin palveluksen tehtävästä toimia valtion yhteisissä tieto- ja viestintätekniisissä palveluissa integraatiopalvelujen tuottajana. Palvelukeskus vastaisi tästä tehtävästä yhteisten palvelujen osalta keskitetysti ja itsenäisesti, eikä se kuuluisi muiden Tori-laissa tarkoitettujen palvelujen tuottajien tehtäviin. Valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen integraatiopalvelujen tuottajan tehtävää on pidettävä julkisena hallintotehtävänä. Tehtävän

hoitamisessa ei kuitenkaan olisi kysymys perustuslain 124 §:ssä tarkoitetun julkisen vallan käytöstä. Julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaarana perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Palvelukeskus toimii nykyisin turvallisuusverkkolain 10 §:n mukaisena integraatiopalvelujen tuottajana ja sillä on hyvät edellytykset vastata tehtävästä myös Tori-lain mukaisten valtion yhteisten palvelujen osalta. Turvallisuusverkkolakia koskevassa lausunnossaan (PeVL 8/2014 vp s.3-5) perustuslakivaliokunta on katsonut, että palvelukeskus on viranomainen, jonka toiminta on organisoitu siten, että sen investointimenoja voidaan hallita tavanomaista viranomaistoimintaa pitkäjänteisemmin. Lisäksi toiminnan ohjaus ja valvonta olisi todennäköisesti hoidettavissa yksinkertaisemmin ja välittömämmin, jos tehtävistä huolehtisi viranomainen. Integraatiopalvelujen tuottajan tehtävän antamista palvelukeskukselle voidaan näin ollen pitää perusteltuna.

Hallituksen esityksessä laiksi valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä (HE 150/2013 vp) mainitaan valtion tieto- ja viestintätekniisten palvelujen yhteentoimivuuden ja kustannustehokkuuden parantaminen. Tavoitteen toteuttamisen keinoina on todettu yhteen kokoaminen ja keskittäminen. Lisäksi palvelukeskuksen toiminnan tavoitteeksi on asetettu yhtenäinen palvelutuotanto ja palvelujen kehittäminen (s.16-17). Esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa korostetaan palvelujen yhteentoimivuuden merkitystä. Palveluiden kustannustehokkuus varmistetaan palvelujen yhtenäistämällä ja yhteisellä tuotantotavalla. Tori-lain 2 §:n 3 momentissa säädetään yhteisten palvelujen yhteentoimivuudesta. Yhteentoimivuuden toteuttamiseksi palvelukeskus on käytännössä huolehtinut palvelujen yhteensovittamisesta asiakkaiden toimialasidonnaisiin tieto- ja viestintätekniisiin palveluihin, turvallisuusverkkopalveluihin sekä alihankkijoidensa palveluihin, vaikka Tori-laissa ei ole erikseen säädetty tässä tarkoitetun integraatiopalvelun tuottajan tehtävistä Tori-palvelujen suhteen. Tori-palvelujen integraatiopalvelujen tuottajasta säättämisen tarkoituksena on osaltaan tarkentaa palvelukeskuksen vastuuta tehtävän hoitamisessa ja tukea sen mahdollisuuksia integraatiopalvelujen tuottamiseen. Tarkoituksena on myös parantaa valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen yhteensovittamista turvallisuusverkon- ja toimialasidonnaiseen palvelutuotantoon.

Uuteen pykälään ehdotettavassa 2 momentissa säädettäisiin, että integraatiopalvelujen tuottajan on hoidettava tehtävänsä itsenäisesti ja riippumatta muusta tämän lain 5 §:n mukaisesta tai siihen liittyvästä toiminnastaan. Integraatiopalvelujen tuottajatehtävän itsenäisestä ja riippumattomasta asemasta säättämisen tarkoituksena on tukea Tori-lain mukaisten tavoitteiden saavuttamista sekä riippumattomuuden, riittävän integraatiopalveluiden tuottajan tehtävien hoitamisen edellyttämän osaamisen ja näitä koskevien riittävien resurssien varmistamista. Integraatiopalvelujen tuottajan tulisi voida itsenäisesti ja riippumatta palvelukeskuksen omasta palvelutuotannosta tarkastella erilaisia tuotantotapavaihtoehtoja. Tuotantotavan valintaan ja tuotannon järjestämiseen liittyvät tehtävät ovat toiminnallisilta ja taloudellisilta vaikutuksiltaan palvelukeskuksen keskeisintä toimintaa. Itsenäinen ja riippumaton integraatiopalvelujen tuottaja tukisi palvelukeskuksen tai muun palveluntuottajan johtoa palvelukokonaisuuksien muodostamisesta päättämisessä. Integraatiopalvelujen tuottaja ei kuitenkaan voisi tehdä palvelutuotantoa koskevia päätöksiä. Palvelukeskuksella tai muulla palvelujen tuottajalla on resurssit ja lopullinen vastuu palvelujen toteuttamisesta asiakkaiden tarpeiden ja vaatimusten mukaisesti, eikä integraatiopalvelujen tuottajan roolista säättäminen muuttaisi vastuunjakoja tältä osin. Itsenäisestä ja riippumattomasta asemasta säättämisen tavoitteena on myös, että integraatiopalvelujen tuottajan tehtävät resursoidaan ja vastuutetaan palvelukeskuksessa riittävällä tasolla.

Integraatiopalvelujen tuottajan tehtävien asianmukaisesta organisoinnista vastaisi palvelukeskus siten, että toiminta on riippumattomaa ja sille on kohdennettu muusta palvelutuotannosta

eriytetyt resurssit. Perustietotekniikkapalvelujen tuottajana palvelukeskus on tuotantoriippuvainen toimija, minkä vuoksi integraatiopalvelujen tuottajatehtävän itsenäisen aseman ja riippumattomuuden varmistaminen olisi tärkeää.

15 § Varautuminen ja palvelutuotannon häiriötilanteet. Pykälään lisättäisiin uusi *3 momentti* jonka mukaan valtiovarainministeriö voisi 2 momentin mukaisessa palvelujen tuotannon ja käytön ensisijaisuus-, kiireellisyys- ja muussa tärkeysjärjittelyssä poiketa asianomaisten palvelujen tuottajien, asiakkaita ja ministeriöiden kuulemisvelvoitteesta, jos määrittelyn kohteena olevaa periaatetta ei olisi aiemmin vahvistettu ja periaatteen vahvistaminen viipymättä olisi tilanteen kiireellisyydestä, vakavuudesta tai erityisluonteesta johtuen välttämätöntä. Valtiovarainministeriö voisi tällaisissa tilanteissa antaa ensisijaisuus-, kiireellisyys-, ja muuta tärkeysjärjittelyä koskevan periaatteen kuulematta asianomaisia palvelujen tuottajia, asiakkaita ja ministeriöitä. Määrittelyt olisi annettava tiedoksi asiakkaille ja ministeriöille heti, kun se voi tapahtua periaatteiden tarkoitusta vaarantamatta.

Valtioneuvosto päättäisi jatkossakin merkitykseltään laajakantoisista ja yhteiskunnallisesti merkittävistä ensisijaisuus-, kiireellisyys-, ja muuta tärkeysjärjittelyä koskevista periaatteista. Kuitenkin 3 momentissa tarkoitetuissa kiiretilanteissa, joissa valtiovarainministeriö olisi antanut määrittelyä merkitykseltään laajakantoisia ja yhteiskunnallisesti merkittävistä periaatteista, noudatettaisiin niitä siihen asti, kunnes valtioneuvosto on päättänyt asiasta. Tällä varmistettaisiin nopea määrittelyantokyky myös niissä aikakriittisissä ja akuuteissa tilanteissa, joissa kyse olisi laajakantoisista ja yhteiskunnallisesti merkittävistä periaatteista.

Ehdotuksen tarkoituksena on varmistaa, että tärkeimmät yhteiset palvelut sekä niiden varaan rakennetut, viranomaisten toiminnan kannalta kriittiset tietojärjestelmät kyetään ylläpitämään tilanteissa, joissa palveluiden saatavuus tai luotettavuus on kiireellisen häiriötilanteen vuoksi vaarantunut. Kaikkien häiriötilanteiden tunnistaminen ennalta ei ole mahdollista. Ehdotuksen tarkoitus on varmistaa myös reagoitokyky sellaisissa häiriötilanteissa, joita koskevaa määrittelyä ei ole ennalta annettu. Laajavaikutteisissa sekä aikakriittisissä ja akuuteissa tilanteissa, joihin reagoimisen tavoitteena on välitön ihmishenkien turvaaminen tai merkittävien aineellisten ja aineettomien (tieto) vahinkojen välttäminen, olisi valtiovarainministeriöllä mahdollisuus käytön ensisijaisuus-, kiireellisyys ja muuta tärkeysjärjittelyä koskevien periaatteiden antamiseen. Tällainen tilanne voisi olla esimerkiksi todennettu, välitön kyberuhka, joka olisi vaarantamassa viranomaisten toiminnan kannalta kriittisten tietovarantojen luottamuksellisuuden ja saatavuuden. Näissä tilanteissa pykälän 2 momentin velvoite kuulla asianomaisia palvelujen tuottajia, asiakkaita ja ministeriöitä voi aiheuttaa tarpeetonta viivettä tarvittavien turvaamistoimien käynnistämiseen.

Pykälään lisättäisiin uusi *4 momentti*, jonka mukaan Palvelujen tuottajien alihankkijoiden olisi noudatettava palvelujen tuotannon ja käytön ensisijaisuus-, kiireellisyys- ja muussa tärkeysjärjittelyä suorittaessaan Tori-lain mukaisia tehtäviä. Ensisijaisuus-, kiireellisyys-, ja muun tärkeysjärjittelyn noudattamisvelvollisuuden ulottaminen myös alihankkijoihin olisi perusteltua sen vuoksi, että yhteisten palvelujen tuottamisessa hyödynnetään laajasti alihankkijoiden palveluja ja alihankkijat ovat siten merkittävässä roolissa yhteisten palvelujen toiminnan ja turvallisuuden kannalta.

7.2 Valtion virkamieslaki

7 §. Pykälän *1 momentin 9 kohtaa* muutettaisiin siten, että myös Tori-lain 5 §:ssä tarkoitettujen palvelukeskuksen virka, johon kuuluu tieto- ja kyberturvallisuuteen olennaisesti vaikuttavia tehtäviä, edellyttäisi Suomen kansalaisuutta. Muihin kuin olennaisesti tieto- ja kyberturvallisuus-

teen vaikuttaviin palvelukeskuksen tehtäviin kansalaisuusedellytystä ei jatkossakaan voisi asettaa. Palvelukeskus tuottaa valtion yhteisiä tieto- ja viestintätekniisiä palveluja, joilla on suuri vaikutus julkisen hallinnon tieto- ja kyberturvallisuuteen. Palvelukeskuksella on varautumiskykyyn vaikuttavia turvallisuuden-, jatkuvuudenhallinnan ja häiriötilanteiden korjaamisen kannalta keskeisiä tehtäviä, joita voitaisiin Tori-lain 9 §:ään ehdotettavan muutoksen myötä jatkossa hoitaa myös virkasuhteessa. Valtion virkamieslain 7 §:ssä säädetään niistä viroista, joihin voidaan nimittää vain Suomen kansalainen. ICT-palvelut ja niiden tietoturvaluus ovat yhä tärkeämmässä asemassa yhteiskunnan kannalta, minkä vuoksi olisi perusteltua säätää palvelukeskuksessa tieto- ja kyberturvallisuuteen olennaisesti vaikuttavien tehtävien kansalaisuusvaatimuksesta vastaavalla tavalla kuin valtiovarainministeriön ja Digi- ja väestötietoviraston osalta on säädetty. Ehdotuksen tarkoituksena on parantaa valtion yhteisten palvelujen tietoturvaluusua ja varautumisen mahdollisuuksia.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Ehdotukseen sisältyvät ehdotukset Tori-lakiin lisättävistä uusista asetuksenantovaltuuksista. Valtioneuvoston asetuksella valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä palvelukeskuksen muun henkilöstön palvelussuhteista ja niiden täyttämistä (9 §:n 2 momentti).

Valtioneuvoston asetuksella valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä integraatiopalvelujen tuottajan tehtävistä, palveluista ja niiden käytöstä sekä niiden tuottamista tukevista menettelytavoista ja tietojärjestelmistä (13 §:n 2 momentti).

Ehdotetut asetuksenantovaltuudet eivät sisällä yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien perusteiden alaan kuuluvia asioita eivätkä muitakaan asioita, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lainsäädännön alaan. Asetuksenantovaltuuksien alaa on rajattu ainoastaan niiden tarkoituksen toteuttamiseksi tarpeellisiin kohteisiin.

Yhteisten perustietotekniikkapalvelujen tietoturva-, valvonta- ja lokienhallinnan palvelut ehdotetaan siirrettäväksi Tori-asetuksesta Tori-lain 2 §:n 2 momentin 1 kohtaan. Tästä johtuen ehdotuksen yhteydessä ehdotetaan kumottavaksi Tori-asetuksen 1 §:n 1 momentin 5 kohta ja 5 §:n 1 momentin 5 kohta.

Valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämistä koskeva uusi asetuksentoinen sääntely valmistellaan tulemaan voimaan samaan aikaan ehdotettujen lakien kanssa.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 1.1.2025.

10 Toimeenpano ja seuranta

11 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Esitystä on tarkasteltu EU:n perusoikeuskirjan 8 artiklassa tarkoitetun henkilötietojen suojan ja perustuslain 10 §:ssä tarkoitetun yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Lisäksi esitystä on tarkasteltu perustuslain 124 §:n, jossa säädetään hallintotehtävän antamisesta muulle kuin viranomaiselle, kannalta.

Esityksen yhtenä tavoitteena on täsmentää laissa tarkoitetun palvelukeskuksen rekisterinpitäjä- ja tiedonhallintavastuita. Henkilötietojen suoja on turvattu perusoikeutena Euroopan unionin perusoikeuskirjan 8 artiklassa. Hallituksen esitys on merkityksellinen erityisesti perustuslain 10 §:ssä turvatun henkilötietojen suojan kannalta. Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan lainsäätäjän liikkuma-alaa rajoittaa tämän säännöksen lisäksi myös se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy samassa momentissa turvatun yksityiselämän suojan piiriin (esim. PeVL 71/2014). Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti katsonut, että lainsäätäjän tulee turvata henkilötietojen suoja tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa (esim. PeVL 18/2012 vp, s. 2).

Perustuslakivaliokunta on pitänyt lähtökohtaisesti riittävänä perustuslain 10 §:n 1 momentin kannalta, että sääntely täyttää tietosuojaa-asetuksessa asetetut vaatimukset (ks. PeVL 14/2018 vp, s. 3-5, PeVL 15/2018 vp, PeVL 2/2018 vp). Perustuslakivaliokunta on todennut, että henkilötietojen suojan toteuttaminen tulisi ensisijaisesti taata tietosuojaa-asetuksen ja kansallisen tietosuojaa koskevan yleislainsäädännön nojalla. Erityislainsäädännön käyttö tulisi rajata vain välttämättömään siten kuin tietosuojaa-asetus antaa kansallista liikkumavaraa. (ks. esim. PeVL 2/2018 vp, s. 5 ja PeVL 14/2018 vp, s. 5). Kun harkitaan kansallisen liikkumavaran käyttöä, on otettava huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset. Erityislainsäädännön tarpeellisuutta tulisi arvioida riskiperusteisen lähestymistavan mukaisesti eli mitä korkeampi riski henkilötietojen käsittelystä aiheuttaa luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille, sitä perustellumpaa on yksityiskohtaisempi sääntely. Perustuslakivaliokunta on korostanut myös sitä, että yksityiselämän ja henkilötietojen suojalla ei ole etusijaa muihin perusoikeuksiin nähden, vaan se tulee suhteuttaa toisiin perus- ja ihmisoikeuksiin sekä muihin painaviin yhteiskunnallisiin intresseihin. (PeVL 14/2018 vp s.5-8).

Esityksessä ehdotettavan Tori-lain 2 a §:ssä säädettäisiin rekisterinpitovastuista palvelukeskuksen ja sen asiakkaiden välillä valtion yhteisissä tieto- ja viestintäteknisissä palveluissa. Tavoitteena on varmistaa, että perustuslain 10 §:n 1 momentin mukainen vaatimus säätää henkilötietojen suojasta lailla täyttyä asianmukaisesti valtion yhteisissä tieto- ja viestintäteknisissä palveluissa. Henkilötietojen suojaa koskevan sääntelyn käyttö on rajattu vain välttämättömään ja tarkoitus on, että henkilötietojen suojan toteuttaminen taataan ensisijaisesti tietosuojaa-asetuksen ja kansallisen yleislainsäädännön kautta. Ehdotettavan 2 a §:n 1 momentissa säädettäisiin siten, että kukin Tori-lain 10 §:n mukaisista palvelukeskuksen asiakkaista toimisi rekisterinpitäjänä sellaisten henkilötietojen osalta, joita se käsittelee valtion yhteisissä tieto- ja viestintäteknisissä palveluissa lakisäateisten tehtäviensä hoitamisen yhteydessä. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin puolestaan palvelukeskuksen ja kunkin sen asiakkaan välisestä yhteisrekisterinpidosta sellaisten henkilötietojen osalta, joita on välttämätöntä käsitellä yhteisten palvelujen teknisen toiminnan varmistamiseksi. Lisäksi säädettäisiin perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön edellyttämällä tavalla (PeVL 43/2022 vp s. 3) täsmällisesti yhteisrekisterinpitäjien välisten vastuiden ja velvollisuuksien jakautumisesta. Ehdotuksen tarkoituksena on poistaa epäselvyyttä, joka on liittynyt siihen, mikä taho toimii yhteisissä palveluissa käsiteltävien henkilötietojen osalta rekisterinpitäjänä. Yleinen perustuslain 2 §:n 3 momenttiin ja 10 §:n 1 momenttiin perustuva sääntelytapa on viranomaistoiminnan rekisterinpitäjävastuista säätäminen täsmällisesti, mikäli rekisterinpitäjä muutoin voi jäädä epäselväksi.

Esityksessä ehdotettua on arvioitu perustuslain, tietosuoja-asetuksen, tietosuojalain, rikosasioiden tietosuojadirektiivin, rikosasioiden tietosuojalain, julkisuuslain ja tiedonhallintalain näkökulmasta siten, etteivät lakiehdotukset ole ristiriidassa edellä mainitun sääntelyn kanssa. Perustuslakivaliokunta on todennut, että tietosuoja-asetuksen yksityiskohtainen sääntely, jota tulkitaan ja sovelletaan EU:n perusoikeuskirjassa turvattujen oikeuksien mukaisesti, muodostaa yleensä riittävän säännöspohjan myös perustuslain 10 §:ssä turvatun yksityiselämän ja henkilö-tietojen suojan kannalta. Valiokunnan käsityksen mukaan tietosuoja-asetuksen sääntely vastaa asianmukaisesti tulkittuna ja sovellettuna myös Europan ihmisoikeussopimuksen mukaan määräytävää henkilötietojen suojan tasoa. (PeVL 14/2018 vp s. 4).

Perustuslakivaliokunnan käytännössä on katsottu, että oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten toteutumisen varmistaminen perustuslain 124 §:n tarkoittamassa merkityksessä edellyttää, että asian käsittelyssä noudatetaan hallinnon yleislakeja ja että asioita käsittelevät toimivat virkavastuulla (esim. PeVL 3/2009 vp, s. 4/II ja PeVL 20/2006 vp, s. 2). Perustuslakivaliokunta on todennut (mm. PeVL 72/2018 vp s. 5), että perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallinto-tehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle. Tori-lain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettu palvelukeskus on virasto ja samalla viranomainen. Palvelukeskuksen henkilöstö on toimitusjohtajaa lukuun ottamatta ollut työsopimussuhteessa palvelukeskukseen. Palvelukeskuksen työsopimussuhteessa olevaan henkilöstöön kuuluvat ovat rikoslain 40 luvun 11 §:n 3 kohdan mukaisia julkisyhteisön työntekijöitä, joihin sovelletaan rikoslain 40 luvun virkarikoksia koskevia säännöksiä osittain. Julkisyhteisön työntekijään sovelletaan rikoslain 1–3, 5 ja 14 §:ää viraltapanoseuraamus pois lukien. Lisäksi sellaiseen palvelukeskuksen työntekijään, joka käyttää julkista valtaa, sovelletaan kokonaisuudessaan rikoslain 40 luvun virkamiehestä koskevia säännöksiä. Palvelukeskuksen työntekijä on siten julkista valtaa käyttäessään virkamies rikoslain mielessä. Tätä koskien Tori-lain 9 §:ssä on informatiivinen viittaus rikoslakiin. Palvelukeskuksessa ja sen eri tehtävissä on kuitenkin vallinnut tiettyä epäselvyyttä virkavastuun toteutumiseen liittyen.

Ehdotettavan Tori-lain 9 §:ää koskevan muutoksen myötä palvelukeskuksessa voisi olla toimitusjohtajan lisäksi myös muuta virkasuhteista henkilöstöä. Palvelukeskuksessa on tunnistettu tehtävänkuvia, joihin sisältyy paljon julkisen vallan käyttöä, sekä sellaisia tehtäviä, joilla on olennaista vaikutusta valmiuteen ja varautumiseen sekä tieto- ja kyberturvallisuuteen. Lakiehdotuksen tarkoituksena on, että tällaisia palvelukeskuksen tehtäviä voitaisiin jatkossa hoitaa myös virkasuhteessa, mitä voidaan pitää perustuslain 124 §:n tarkoituksen mukaisena.

Hallituksen käsityksen mukaan lakiehdotukset voidaan edellä todetun perusteella käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

valtion yhteisten tieto- ja viestintäteknisten palvelujen järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan valtion yhteisten tieto- ja viestintäteknisten palvelujen järjestämisestä annetun lain (1226/2013) 2 §:n 2 momentti ja 9 §:n 1 momentti

lisätään uusi 2 a §, uusi 7 §, 8 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 113/2020 uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, 9 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 113/2020 uusi 2 momentti, 10 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, uusi 13 ja 14 §, 15 §:ään uusi 3 ja 4 momentti, seuraavasti:

2 §

Yhteiset palvelut

Valtion yhteisiä tieto- ja viestintäteknisiä palveluja ovat:

- 1) yhteiset perustietotekniikkapalvelut, joilla tarkoitetaan fyysisiä laitteita, laitteiston toiminnan edellyttämiä ohjelmistoja, tietoliikenne- ja viestintäpalveluja, näihin liittyviä infrastruktuuri- ja tukipalvelujen kokonaisuuksia, sekä näiden tuottamiseen liittyviä tietoturva-, valvonta- ja lokienhallinnan palveluita;
 - 2) yhteiset tietojärjestelmäpalvelut, joilla tarkoitetaan sellaisia tietojärjestelmiä ja niihin liittyviä palveluja, jotka tukevat julkisen hallintotehtävän tai organisaatioiden samankaltaisen toiminnan hoitamista, sekä näiden tuottamiseen liittyviä tietoturva-, valvonta- ja lokienhallinnan palveluita;
-

2 a §

Yhteisten palvelujen rekisterinpitäjät

Kukin 10 §:n mukaisista palvelukeskuksen asiakkaista toimii rekisterinpitäjänä sellaisten henkilötietojen osalta, joita se käsittelee valtion yhteisissä tieto- ja viestintäteknisissä palveluissa lakisääteisten tehtäviensä hoitamisen yhteydessä.

Palvelukeskus ja kukin sen 10 §:n mukainen asiakas toimivat yhteisrekisterinpitäjinä yhteisten palvelujen teknisen toiminnan varmistamiseksi käsiteltävien välttämättömien henkilötietojen

osalta. Palvelukeskus vastaa näiden henkilötietojen eheydestä, muuttumattomuudesta, suojaamisesta ja säilyttämisestä. Muut yhteisrekisterinpitäjät vastaavat osaltaan muista rekisterinpitäjän tehtävistä ja toimivat rekisteröidyn yhteyspisteenä. Rekistereissä olevat tallenteet ovat palvelukeskuksen asiakkaiden asiakirjoja.

7§

Yhteisten palvelujen käyttöönoton ja liittämisen hyväksyminen

Palvelukeskus tai muu tässä laissa tarkoitettu palvelujen tuottaja hyväksyy vastuullaan olevan palvelutuotannon osalta 2 §:ssä tarkoitettujen valtion yhteisten tieto- ja viestintäteknisten palvelujen käyttöönotettaviksi. Yhteisten palvelujen käyttöönoton hyväksymisen edellytyksenä on, että käyttöönotettava palvelu täyttää yhteisten palvelujen laadulle 2 §:n 3 momentissa asetetut vaatimukset kokonaisuudessaan tai siten, ettei käyttöönoton hyväksymisellä vaaranneta tämän lain tarkoituksen toteutumista ja on ilmeistä, että vaatimukset tulevat täyttymään hyväksymisen yhteydessä määriteltyyn ajankohtaan mennessä.

Palvelukeskus tai muu tässä laissa tarkoitettu palvelujen tuottaja hyväksyy vastuullaan olevan palvelutuotannon osalta käyttäjien toimialasidonnaisten tieto- ja viestintäteknisten palvelujen liittämisen valtion yhteisten tieto- ja viestintäteknisten palvelujen palveluympäristöön. Käyttäjien palvelujen tietojärjestelmien tai tieto- ja viestintäteknisten palvelujen yhteiseen palveluympäristöön liittämisen hyväksymisen edellytyksenä on, että liitettävä palvelu täyttää 2 §:n 3 momentissa tarkoitettuja tarpeellisia tietoturvasuorituksia ja varautumista koskevat vaatimukset kokonaisuudessaan tai siten, ettei liittämisen hyväksymisellä vaaranneta yhteisten palvelujen tietoturva. Jos palvelujen tuottaja ei pysty varmistamaan liitettävän palvelun vaatimusten täyttymisestä, on sen siirrettävä liittämistä koskeva asia valtiovarainministeriön ratkaistavaksi.

Käyttäjän on ennen liittämisen hyväksymistä annettava palvelukeskukselle tai muulle tässä laissa tarkoitettulle palvelujen tuottajalle selvitys siitä, että liitettävä tietojärjestelmä tai tieto- ja viestintätekninen palvelu täyttää pykälän 2 momentin mukaiset hyväksymisen edellytykset.

Julkisen hallinnon turvallisuusverkon palvelujen käyttöönoton ja liittämisen hyväksymisessä noudatetaan, mitä julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoiminnasta annetussa laissa (10/2015) säädetään.

8 §

Valtion yhteisiä perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalveluja tuottavan palvelukeskuksen toimitusjohtaja

Toimitusjohtaja antaa palvelukeskuksen työjärjestyksen ja ratkaisee palvelukeskukselle kuuluvat asiat, ellei toisin ole säädetty. Palvelukeskuksen työjärjestyksessä voidaan toimitusjohta-

jan ratkaisultaan kuuluva asia määrätä muun palvelukeskuksen henkilöstöön kuuluvan ratkaistavaksi. Toimitusjohtaja voi ottaa yksittäistapauksessa ratkaistavakseen asian, joka työjärjestyksen nojalla muutoin olisi hänen alaisensa ratkaistava.

9 §

Valtion yhteisiä perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalveluja tuottavan palvelukeskuksen henkilöstö

Toimitusjohtaja on virkasuhteessa palvelukeskukseen. Toimitusjohtajan sijaiseen sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessaan toimitusjohtajan sijaisuutta. Palvelukeskuksen työsopimussuhteisen henkilöstön rikosoikeudellisesta virkavastuusta säädetään rikoslain (39/1889) 40 luvussa. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Palvelukeskuksen muun henkilöstön palvelussuhteista ja niiden täyttämisestä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

10 §

Valtion yhteisiä perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalveluja tuottavan palvelukeskuksen asiakkaat

Palvelukeskuksen asiakkailta on velvollisuus huolehtia yhteisiä palveluja käyttäessään 2 §:n 3 momentissa tarkoitettujen tarpeen mukaisten tietoturvallisuutta ja varautumista koskevien vaatimusten toteutumisesta.

13 §

Integraatiopalvelujen tuottajan tehtävät

Integraatiopalvelujen tuottajan tehtävänä on:

1) sovittaa ja yhdistää valtion yhteiset tieto- ja viestintätekniset palvelut käyttäjien muihin tieto- ja viestintätekniisiin palveluihin ja vastata tämän palvelukokonaisuuden välittämisestä ja tarjoamisesta käyttäjille;

2) huolehtia tehtäväalueellaan 1 kohdassa tarkoitettua palvelukokonaisuutta koskevien turvallisuus-, valmius-, varautumis- ja jatkuvuusvaatimusten toteutumisesta normaalioloissa ja niiden häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä integraatiopalvelujen tuottajan tehtävistä, palveluista ja niiden käytöstä sekä niiden tuottamista tukevista menettelyta-voista ja tietojärjestelmistä.

14 §

Integraatiopalvelujen tuottaja

Valtion yhteisissä tieto- ja viestintäteknisissä palveluissa integraatiopalvelujen tuottajana toimii 5 §:n 1 momentin mukainen palvelukeskus.

Integraatiopalvelujen tuottajan hoidettava tehtävänsä itsenäisesti ja riippumattomasti muusta tämän lain 5 §:n mukaisesta tai siihen liittyvästä toiminnastaan.

15 §

Varautuminen ja palvelutuotannon häiriötilanteet

Valtiovarainministeriö voi vahvistaa ensisijaisuus-, kiireellisyys-, ja muuta tärkeysjärjittelyä koskevia periaatteita poiketen 2 momentissa tarkoitettusta kuulemisvelvoitteesta, jos periaatteen vahvistaminen viipymättä on tilanteen kiireellisyydestä, vakavuudesta tai erityisluonteesta johtuen välttämätöntä. Valtiovarainministeriön antamia, merkitykseltään laajakantoisia ja yhteiskunnallisesti merkittäviä periaatteita noudatetaan väliaikaisesti, kunnes valtioneuvosto on päättänyt asiasta.

Palvelujen tuottajien alihankkijoiden on noudatettava palvelujen tuotannon ja käytön ensisijaisuus-, kiireellisyys- ja muussa tärkeysjärjittelyä suorittaessaan tämän lain mukaisia tehtäviä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

valtion virkamieslain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan *valtion virkamieslain (750/1994)* 7 §:n 1 momentin 9 kohta sellaisena kuin se on laissa 1171/2019 seuraavasti:

7 §

Seuraaviin virkoihin voidaan nimittää vain Suomen kansalainen:

9) valtiovarainministeriön, Digi- ja väestötietoviraston ja valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä annetun lain (1226/2013) 5 §:ssä tarkoitetun palvelukeskuksen virka, johon kuuluu tieto- ja kyberturvallisuuteen olennaisesti vaikuttavia tehtäviä, Tullin virka, johon kuuluu oikeus pidättämiseen tai Suomen alueellisen koskemattomuuden valvontaan ja turvaamiseen osallistuminen tai Tullin toimialaan kuuluvia rikostutkinta- ja valvontatehtäviä, sekä Tullin pääjohtajan välittömänä alaisena toimivan johtajan virka, aluehallintoviraston pelastustoimen ja varautumisen tehtäviä hoitavan vastuualueen päällikön virka sekä Digi- ja väestötietoviraston pääjohtajan välittömänä alaisena toimivan johtajan virka;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Etunimi Sukunimi

..ministeri Etunimi Sukunimi

1.

Laki

valtion yhteisten tieto- ja viestintäteknisten palvelujen järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

Yhteiset palvelut

Valtion yhteisiä tieto- ja viestintäteknisiä palveluja ovat:

1) yhteiset perustietotekniikkapalvelut, joilla tarkoitetaan fyysisiä laitteita, laitteiston toiminnan edellyttämiä ohjelmistoja, tietoliikenne- ja viestintäpalveluja sekä näihin liittyviä infrastruktuuri- ja tukipalvelujen kokonaisuuksia;

2) yhteiset tietojärjestelmäpalvelut, joilla tarkoitetaan sellaisia tietojärjestelmiä ja niihin liittyviä palveluja, jotka tukevat julkisen hallintotehtävän tai organisaatioiden samankaltaisen toiminnan hoitamista;

2 §

Yhteiset palvelut

Valtion yhteisiä tieto- ja viestintäteknisiä palveluja ovat:

1) yhteiset perustietotekniikkapalvelut, joilla tarkoitetaan fyysisiä laitteita, laitteiston toiminnan edellyttämiä ohjelmistoja, tietoliikenne- ja viestintäpalveluja sekä näihin liittyviä infrastruktuuri- ja tukipalvelujen kokonaisuuksia *sekä näiden tuottamiseen liittyviä tietoturva-, valvonta- ja lokienhallinnan palveluita;*

2) yhteiset tietojärjestelmäpalvelut, joilla tarkoitetaan sellaisia tietojärjestelmiä ja niihin liittyviä palveluja, jotka tukevat julkisen hallintotehtävän tai organisaatioiden samankaltaisen toiminnan hoitamista, *sekä näiden tuottamiseen liittyviä tietoturva-, valvonta- ja lokienhallinnan palveluita;*

2 a §

Yhteisten palvelujen rekisterinpitäjät

Kukin 10 §:n mukaisista palvelukeskuksen asiakkaista toimii rekisterinpitäjänä sellaisten henkilötietojen osalta, joita se käsittelee valtion yhteisissä tieto- ja viestintäteknisissä palveluissa lakisääteisten tehtäviensä hoitamisen yhteydessä.

Palvelukeskus ja kukin sen 10 §:n mukainen asiakas toimivat yhteisrekisterinpitäjinä yhteisten palvelujen teknisen toiminnan varmistamiseksi käsiteltävien välttämättömien henkilötietojen osalta. Palvelukeskus vastaa näiden henkilötietojen eheydestä, muuttumattomuudesta, suojaamisesta ja säilyttämisestä. Muut yhteisrekisterinpitäjät vastaavat osaltaan muista rekisterinpitäjän tehtävistä ja toimivat rekisteröidyn yhteispisteenä. Rekistereissä olevat tallenteet ovat palvelukeskuksen asiakkaiden asiakirjoja.

7 §

Yhteisten palvelujen käyttöönoton ja liittämisen hyväksyminen

Palvelukeskus tai muu tässä laissa tarkoitettu palvelujen tuottaja hyväksyy vastuullaan olevan palvelutuotannon osalta 2 §:ssä tarkoitettua valtion yhteiset tieto- ja viestintätekniiset palvelut käyttöönotettaviksi. Yhteisten palvelujen käyttöönottojen hyväksymisen edellytyksenä on, että käyttöönotettava palvelu täyttää yhteisten palvelujen laadulle 2 §:n 3 momentissa asetetut vaatimukset kokonaisuudessaan tai siten, ettei käyttöönoton hyväksymisellä vaaranneta tämän lain tarkoituksen toteutumista ja on ilmeistä, että vaatimukset tulevat täyttymään hyväksymisen yhteydessä määritellyyn ajankohtaan mennessä.

Palvelukeskus tai muu tässä laissa tarkoitettu palvelujen tuottaja hyväksyy vastuullaan olevan palvelutuotannon osalta käyttäjien toimialasidonnaisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen liittämisen valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen palveluympäristöön. Käyttäjien palvelujen tietojärjestelmien tai tieto- ja viestintätekniisten palvelujen yhteiseen palveluympäristöön liittämisen hyväksymisen edellytyksenä on, että liitettävä palvelu täyttää 2 §:n 3 momentissa tarkoitettuja tarpeelliset tietoturvasuhteita ja varautumista koskevat vaatimukset kokonaisuudessaan tai siten, ettei liittämisen hyväksymisellä vaaranneta yhteisten palvelujen tietoturvaa. Jos pal-

velujen tuottaja ei pysty varmistumaan liitettävän palvelun vaatimusten täyttymisestä, on sen siirrettävä liittämistä koskeva asia valtiovarainministeriön ratkaistavaksi.

Käyttäjän on ennen liittämisen hyväksymistä annettava palvelukeskukselle tai muulle tässä laissa tarkoitetulle palvelujen tuottajalle selvitys siitä, että liitettävä tietojärjestelmä tai tieto- ja viestintätekninen palvelu täyttää pykälän 2 momentin mukaiset hyväksymisen edellytykset.

Julkisen hallinnon turvallisuusverkon palvelujen käyttöönoton ja liittämisen hyväksymisessä noudatetaan, mitä julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoiminnasta annetussa laissa (10/2015) säädetään.

8 §

Valtion yhteisiä perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalveluja tuottavan palvelukeskuksen toimitusjohtaja

Palvelukeskusta johtaa ja kehittää toimitusjohtaja. Toimitusjohtaja vastaa palvelukeskuksen toiminnan kehittamisestä, tuloksellisuudesta ja tulostavoitteiden saavuttamisesta. Palvelukeskuksella on toimitusjohtajan alaisuudessa toimiva johtoryhmä.

Toimitusjohtajan tehtävistä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

9 §

Valtion yhteisiä perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalveluja tuottavan palvelukeskuksen henkilöstö

8 §

Valtion yhteisiä perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalveluja tuottavan palvelukeskuksen toimitusjohtaja

Palvelukeskusta johtaa ja kehittää toimitusjohtaja. Toimitusjohtaja vastaa palvelukeskuksen toiminnan kehittamisestä, tuloksellisuudesta ja tulostavoitteiden saavuttamisesta. Palvelukeskuksella on toimitusjohtajan alaisuudessa toimiva johtoryhmä.

Toimitusjohtaja antaa palvelukeskuksen työjärjestyksen ja ratkaisee palvelukeskukselle kuuluvat asiat, ellei toisin ole säädetty. Palvelukeskuksen työjärjestyksessä voidaan toimitusjohtajan ratkaisultaan kuuluva asia määrätä muun palvelukeskuksen henkilöstöön kuuluvan ratkaistavaksi. Toimitusjohtaja voi ottaa yksittäistapauksessa ratkaistavakseen asian, joka työjärjestyksen nojalla muutoin olisi hänen alaisensa ratkaistava.

Toimitusjohtajan tehtävistä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

9 §

Valtion yhteisiä perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalveluja tuottavan palvelukeskuksen henkilöstö

Toimitusjohtaja on virkasuhteessa palvelukeskukseen. *Palvelukeskuksen muu henkilöstö on työsopimussuhteessa.* Toimitusjohtajan sijaiseen sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessaan toimitusjohtajan sijaisuutta. Palvelukeskuksen henkilöstön rikosoikeudellisesta virkavastuusta säädetään rikoslain (39/1889) 40 luvussa. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Toimitusjohtaja on virkasuhteessa palvelukeskukseen. Toimitusjohtajan sijaiseen sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessaan toimitusjohtajan sijaisuutta. Palvelukeskuksen *työsopimussuhteisen* henkilöstön rikosoikeudellisesta virkavastuusta säädetään rikoslain (39/1889) 40 luvussa. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Palvelukeskuksen muun henkilöstön palvelussuhteista ja niiden täyttämisestä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

10 §

Valtion yhteisiä perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalveluja tuottavan palvelukeskuksen asiakkaat

Palvelukeskuksen asiakkaita ovat valtion virastot ja laitokset. Palvelukeskuksen asiakkaina voivat olla myös valtion liikelaitokset, muut julkisen hallinnon viranomaiset, julkisoikeudelliset laitokset, eduskunta, valtion talousarvion ulkopuoliset rahastot ja julkista hallinto- tai palvelutehtävää hoitavat yritykset ja yhteisöt.

Palvelukeskuksen asiakkaista voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

10 §

Valtion yhteisiä perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalveluja tuottavan palvelukeskuksen asiakkaat

Palvelukeskuksen asiakkaita ovat valtion virastot ja laitokset. Palvelukeskuksen asiakkaina voivat olla myös valtion liikelaitokset, muut julkisen hallinnon viranomaiset, julkisoikeudelliset laitokset, eduskunta, valtion talousarvion ulkopuoliset rahastot ja julkista hallinto- tai palvelutehtävää hoitavat yritykset ja yhteisöt.

Palvelukeskuksen asiakkailla on velvollisuus huolehtia yhteisiä palveluja käyttäessään 2 §:n 3 momentissa tarkoitettujen tarpeen mukaisten tietoturvallisuutta ja varautumista koskevien vaatimusten toteutumisesta.

Palvelukeskuksen asiakkaista voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

13 §

Integraatiopalvelujen tuottajan tehtävät

Integraatiopalvelujen tuottajan tehtävänä on:

1) sovittaa ja yhdistää valtion yhteiset tieto- ja viestintätekniset palvelut käyttäjien muihin tieto- ja viestintätekniisiin palveluihin ja vastata tämän palvelukokonaisuuden välittämisestä ja tarjoamisesta käyttäjille;

2) huolehtia tehtäväalueellaan 1 kohdassa tarkoitettua palvelukokonaisuutta koskevien turvallisuus-, valmius-, varautumis- ja jatkuvuusvaatimusten toteutumisesta normaalioloissa ja niiden häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä integraatiopalvelujen tuottajan tehtävistä, palveluista ja niiden käytöstä sekä niiden tuottamista tukevista menettelytavoista ja tietojärjestelmistä.

14 §

Integraatiopalvelujen tuottaja

Valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen integraatiopalvelujen tuottajana toimii 5 §:n 1 momentin mukainen palvelukeskus.

Integraatiopalvelujen tuottajan hoidettava tehtävänsä itsenäisesti ja riippumattomasti muusta tämän lain 5 §:n mukaisesta tai siihen liittyvästä toiminnastaan.

15 §

Varautuminen ja palvelutuotannon häiriötilanteet

Tässä laissa tarkoitettujen palvelujen tuottajien on valmiussuunnitelmin ja normaaliolojen häiriötilanteissa tai poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluin sekä muilla toimenpiteillä huolehdittava siitä, että toiminta ja palvelujen tuotanto jatkuvat mahdollisimman häiriöttömästi normaaliolojen häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa.

Ellei muussa laissa toisin säädetä, normaalioloissa ja niiden häiriötilanteissa noudatetaan tässä laissa tarkoitettujen palvelujen tuotannon ja käytön ensisijaisuus-, kiireellisyys- ja muussa tärkeysmäärittelyssä valtiovarainministeriön ennalta määrittelemiä periaatteita. Valtiovarainministeriön on ennen periaatteiden vahvistamista kuultava asianomaisia palvelujen tuottajia, asiakkaita ja ministeriöitä.

15 §

Varautuminen ja palvelutuotannon häiriötilanteet

Tässä laissa tarkoitettujen palvelujen tuottajien on valmiussuunnitelmin ja normaaliolojen häiriötilanteissa tai poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluin sekä muilla toimenpiteillä huolehdittava siitä, että toiminta ja palvelujen tuotanto jatkuvat mahdollisimman häiriöttömästi normaaliolojen häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa.

Ellei muussa laissa toisin säädetä, normaalioloissa ja niiden häiriötilanteissa noudatetaan tässä laissa tarkoitettujen palvelujen tuotannon ja käytön ensisijaisuus-, kiireellisyys- ja muussa tärkeysmäärittelyssä valtiovarainministeriön ennalta määrittelemiä periaatteita. Valtiovarainministeriön on ennen periaatteiden vahvistamista kuultava asianomaisia palvelujen tuottajia, asiakkaita ja ministeriöitä.

Voimassa oleva laki

Valtioneuvosto päättää merkitykseltään laajakantoisista ja yhteiskunnallisesti merkittävistä periaatteista.

Ehdotus

Valtioneuvosto päättää merkitykseltään laajakantoisista ja yhteiskunnallisesti merkittävistä periaatteista.

Valtiovarainministeriö voi vahvistaa ensisijaisuus-, kiireellisyys-, ja muuta tärkeysjärjittelyä koskevia periaatteita poiketen 2 momentissa tarkoitetusta kuulemisveloitteesta, jos periaatteen vahvistaminen viipymättä on tilanteen kiireellisyydestä, vakavuudesta tai erityisluonteesta johtuen välttämätöntä. Valtiovarainministeriön antamia, merkitykseltään laajakantoisia ja yhteiskunnallisesti merkittäviä periaatteita noudatetaan väliaikaisesti, kunnes valtioneuvosto on päättänyt asiasta.

Palvelujen tuottajien alihankkijoiden on noudatettava palvelujen tuotannon ja käytön ensisijaisuus-, kiireellisyys- ja muussa tärkeysjärjittelyä suorittaessaan tämän lain mukaisia tehtäviä

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

· ·

2.

Laki

valtion virkamieslain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 §

7 §

Seuraaviin virkoihin voidaan nimittää vain Suomen kansalainen:

Seuraaviin virkoihin voidaan nimittää vain Suomen kansalainen:

9) valtiovarainministeriön ja Digi- ja väestötietoviraston virka, johon kuuluu tieto- ja kyberturvallisuuden olennaisesti vaikuttavia tehtäviä, Tullin virka, johon kuuluu oikeus pidättämiseen tai Suomen alueellisen koskemattomuuden valvontaan ja turvaamiseen osallistuminen tai Tullin toimialaan kuuluvia rikostutkinta- ja valvontatehtäviä, sekä Tullin pääjohtajan välittömänä alaisena toimivan johtajan virka, aluehallintoviraston pelastustoimen ja varautumisen tehtäviä hoitavan vastuualueen päällikön virka sekä Digi- ja väestötietoviraston pääjohtajan välittömänä alaisena toimivan johtajan virka;

9) valtiovarainministeriön, Digi- ja väestötietoviraston ja valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä annetun lain (1226/2013) 5 §:ssä tarkoitetun palvelukeskuksen virka, johon kuuluu tieto- ja kyberturvallisuuden olennaisesti vaikuttavia tehtäviä, Tullin virka, johon kuuluu oikeus pidättämiseen tai Suomen alueellisen koskemattomuuden valvontaan ja turvaamiseen osallistuminen tai Tullin toimialaan kuuluvia rikostutkinta- ja valvontatehtäviä, sekä Tullin pääjohtajan välittömänä alaisena toimivan johtajan virka, aluehallintoviraston pelastustoimen ja varautumisen tehtäviä hoitavan vastuualueen päällikön virka sekä Digi- ja väestötietoviraston pääjohtajan välittömänä alaisena toimivan johtajan virka;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .